

Recommendation of the Committee of Ministers to member States on integrated national strategies for the protection of children from violence

Unofficial translation into Romanian

Recommandation du Comité des Ministres aux Etats membres sur les stratégies nationales intégrées de protection des enfants contre la violence

Traduction non officielle en roumain

Directivile Consiliului Europei privind strategiile naționale integrate pentru protecția copiilor împotriva violenței

© Council of Europe [November 2009], original English and French versions

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

* * * * *

© Conseil de l'Europe [novembre 2009], versions originales en anglais et français

Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.

Introducere

În 2005, Summit-ul de la Varșovia al Șefilor de state și guverne a cerut Consiliului Europei:

- să promoveze în mod eficient drepturile copiilor și să respecte pe deplin obligațiile Convenției Națiunilor Unite asupra Drepturilor Copilului;
- să pună pe primul plan drepturile copiilor în toate politicile Consiliului Europei și să coordoneze toate activitățile Consiliului Europei legate de copii; și
- să lichideze toate formele de violență contra copiilor, în special prin lansarea unui plan de acțiune de 3 ani și a unor măsuri specifice împotriva exploatarea sexuală a copiilor.

Lansarea programului "Construcția unei Europe pentru și cu copii" în 2006 a reprezentat un răspuns la această cerință; el a fost ulterior definit în Strategia adoptată la Stockholm (2009-2011). Obiectivul principal al programului este acela de a ajuta factorii de decizie și părțile interesate să stabilească și să implementeze strategii și politici naționale comprehensive de promovare a drepturilor copiilor și să lichideze orice formă de violență împotriva copiilor, în lumina Convenției ONU asupra Drepturilor Copilului și conform recomandărilor Comisiei pentru Drepturile Copilului și Studiului Secretarului General ONU asupra violenței împotriva copiilor.

Pentru a formula recomandări la nivel european, Consiliul Europei a început revizuirea modului în care politicile, legislațiile și practicile naționale se adresează problemei violenței în statele membre. Metodologia dezvoltată a inclus o analiză în profunzime a gradului și naturii violenței împotriva copiilor, cadrele legale și instituționale înființate pentru combaterea acestui fenomen, tendințele recente în crearea de politici, strategiile de prevenire naționale și locale și implementarea acestora. Patru țări s-au oferit voluntare pentru primele revizui ale politicilor naționale: Italia, Norvegia, Portugalia și România.

Consultările repetate, pe scară largă din fiecare țară pilot au rezultat în producerea a patru rapoarte naționale conținând propuneri pentru un model de strategie împotriva violenței, și propunând exemple de bune practici naționale, regionale și locale spre a fi incluse în acesta. Pe baza concluziilor rapoartelor și a recomandărilor din Studiul ONU asupra violenței împotriva copiilor, și păstrând de asemenea în minte, în mod general, lucrările Consiliului Europei referitoare la drepturile copilului, Directivile Consiliului Europei privind strategiile naționale integrate pentru protecția copiilor împotriva violenței propun un cadru național multidisciplinar și sistematic pentru a preveni și a răspunde oricărui act de violență împotriva copiilor. Este de așteptat ca aceste directive să stimuleze de asemenea o mult dorită schimbare culturală în percepția copiilor ca actori ai schimbării și a copilăriei în societate în întregul său.

Deși direcționate inițial către factorii de decizie la nivel național, regional și local, aceste directive se adresează de asemenea tuturor specialiștilor care lucrează pentru și cu copii, ca și familiilor, societății civile, comunităților, mass-mediei și copiilor înșiși.

Directivile au fost elaborate de un Grup Editorial condus de Dna Marta Santos Pais și format din reprezentanții a patru țări pilot, experți locali și internaționali, reprezentanți ai UNICEF, OHCHR (Biroul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului), Comisia Europeană, Avocatul Copilului, și ONG-uri. În cursul procesului de elaborare, directivele au fost prezentate numeroșilor parteneri, mai întâi cu ocazia unei conferințe la nivel înalt din Stockholm, Suedia (8-10 Septembrie 2008) și ulterior la Platforma Consiliului Europei privind drepturile copiilor din Strasbourg (1-2 iunie 2009). A fost asigurat astfel un proces de consultare pe scară largă a părților implicate, inclusiv a comisiilor și organismelor cheie relevante din cadrul Consiliului Europei.

În noiembrie 2009, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei (reprezentând cele 47 de state membre) a adoptat o recomandare conținând aceste directive. Dorința Consiliului Europei este ca acest text și procesul ce a dus la adoptarea sa să inspire dezvoltarea unor strategii naționale atât în Europa cât și în afara acesteia.

Recomandarea CM/Rec(2009)10

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu termenii articolului 15.b. din Statutul Consiliului Europei;

Amintind Cel de-al treilea Summit al Șefilor de State și Guverne (Varșovia, 16-17 mai 2005) și angajamentul luat în cadrul său de a pune în practică măsuri specifice pentru eradicarea oricăror forme de violență împotriva copiilor;

Amintind "Strategia de Construcție a unei Europe pentru și cu copii – 2009 - 2011", ce acordă Consiliului Europei rolul de inițiator regional și coordonator al inițiativelor naționale și regionale de combatere a violenței împotriva copiilor și Forumul European pentru completări aduse recomandărilor incluse în Studiul Secretarului General ONU asupra Violenței Împotriva Copiilor;

Amintind campania de conștientizare pan-Europeană împotriva pedepsei corporale a copiilor "Ridică-te împotriva bătailor" lansată de Consiliul Europei pe 15 iunie 2008 în Zagreb, Croația;

Considerând că bunăstarea și interesele copiilor sunt valori fundamentale împărtășite de toate statele membre și că trebuie promovate fără discriminare;

Recunoscând faptul că violența împotriva copiilor reprezintă o încălcare a drepturilor acestora, compromițând dezvoltarea copiilor și împiedicându-i să se bucure de celelalte drepturi fundamentale;

Observând faptul că violența împotriva copiilor există în toate statele și nu ține seama de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau de alt tip, origine națională sau socială, asociere cu o anume minoritate, proprietate, naștere, orientare sexuală, stare de sănătate, handicap sau alt statut;

Considerând că fragilitatea și vulnerabilitatea copiilor, ca și dependența lor de adulți pentru creștere și dezvoltare necesită o investiție mai mare în prevenirea violenței și în protejarea copiilor din partea familiilor, a societății și a statului;

Respectând Convenția Europeană a Drepturilor Omului (ETS nr. 5), care asigură tuturor persoanelor din jurisdicția statelor membre, inclusiv copiilor, dreptul de a fi protejați de tortură sau de tratamente sau pedepse degradante, dreptul la libertate și siguranță, și dreptul la o judecată corectă;

Respectând Carta Socială Europeană revizuită (ETS nr. 163), și în special prevederile acesteia privind dreptul copiilor de a fi protejați de neglijență, violență și exploatare;

Păstrând în minte Convenția Europeană privind exercitarea drepturilor copiilor (ETS nr. 160), Convenția pentru acțiune împotriva traficului de persoane (CETS nr. 197), Convenția pentru apărarea copiilor contra exploatarei sexuale și a abuzului sexual (CETS nr. 201) și alte instrumente legale relevante ale Consiliului Europei ;

Respectând următoarele recomandări ale Comitetului de Miniștri către statele membre: Recomandarea CM/Rec(2009)5 asupra măsurilor de apărare a copiilor împotriva conținutului și comportamentului dăunător și de promovare a participării lor active la noul mediu de informare și comunicare, Recomandarea CM/Rec(2008)11 privind Regulile Europene pentru infractorii juvenili supuși sancțiunilor sau măsurilor, Recomandarea Rec(2006)19 asupra politicilor de susținere a parentingului pozitiv, Recomandarea Rec(2006)12 privind acordarea de puteri copiilor în noul mediu de informare și comunicare, Recomandarea Rec(2006)5 asupra Planului de Acțiune al Consiliului Europei de a promova drepturile și deplina participare a persoanelor cu dizabilități în societate: îmbunătățirea calității vieții pentru persoanele cu dizabilități în Europa 2006-2015, Recomandarea Rec(2005)5 privind drepturile copiilor din instituțiile rezidențiale, Recomandarea Rec(2002)5 privind protecția femeilor împotriva violenței, și Recomandarea Rec(2001)16 privind protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale;

Respectând următoarele recomandări ale Adunării Parlamentare a Consiliului Europei: Recomandarea 1854(2009) privind accesul la drepturi al persoanelor cu dizabilități și participarea lor deplină și activă în societate, Recomandarea 1828 (2008) privind dispariția nou-născuților în vederea adopției ilegale în Europa, Recomandarea 1815(2007) asupra prostituției – ce poziție trebuie adoptată? , Recomandarea 1778(2007) pentru copiii victime: eliminarea oricăror forme de violență, exploatare și abuz, și Recomandarea 1666(2004) pentru interdicția la nivel european a pedepsei corporale pentru copii;

Păstrând de asemenea în minte Convenția ONU pentru drepturile copilului, în special Articolul 19 din aceasta, ce menționează obligația clară a statelor de a proteja copiii de orice formă de violență, în orice moment, în orice context;

Luând în considerare alte instrumente și angajamente internaționale din domeniu, inclusiv declarația de la Rio de Janeiro și Chemarea la Acțiune în scopul prevenirii și stopării exploatarei sexuale a copiilor și adolescenților (2008);

Amintind recomandările Studiului Secretarului General ONU privind violența împotriva copiilor, în special în vederea dezvoltării unui cadru multifacțat și sistematic pentru a răspunde violenței împotriva copiilor, cadru integrat într-un proces național de planificare, printr-o strategie, politică sau plan național, și pentru a identifica un punct focal, preferabil la nivel ministerial, care să supravegheze implementarea măsurilor menite să împiedice și să răspundă violenței;

Angajat în promovarea strategiilor naționale integrate menite să protejeze drepturile copilului și să apere copiii de orice formă de violență, originând în Convenția ONU pentru Drepturile Copilului, în standardele Consiliului Europei, și dezvoltat cu participarea copiilor,

Recomandă ca guvernele statelor membre, onorându-și obligațiile internaționale și respectându-și structurile și responsabilitățile naționale, regionale și locale specifice:

a. să integreze în mod adecvat, în legislația, politicile și practicile lor, principiile, și să implementeze, în mod adecvat, acțiunile stipulate în Directivele Consiliului Europei privind strategiile naționale integrate pentru protecția copiilor împotriva violenței, așa cum apar în Anexa 1 la această recomandare;

b. să promoveze implementarea și aplicarea Directivelor în domenii ce nu reprezintă responsabilitatea sau competența directă a autorităților publice, dar în care acestea au totuși o anumită putere sau joacă un anumit rol;

c. să asigure diseminarea pe scară cât mai largă a prezentei recomandări, prin campanii de conștientizare și prin cooperare cu societatea civilă, cu instituții independente pentru drepturile copiilor, cu mass-media, cu sectorul privat, cu copii și familii;

d. prin punctele lor focale privind drepturile copilului și eliminarea violenței împotriva copiilor, să coopereze cu Consiliul Europei în vederea dezvoltării, implementării și monitorizării strategiilor naționale;

e. să coopereze cu, și să susțină reprezentantul Special ONU pentru violență împotriva copiilor de pe lângă Secretarul General.

Anexe la Recomandarea CM/Rec(2009)10 a Comitetului de Miniștri

Cuprins¹

Anexa I – Directivele Consiliului Europei privind strategiile naționale integrate pentru apărarea copiilor împotriva violenței

1. Rezumat executiv
2. Scopuri, domeniu, definiții și principii
 - 2.1. Scopuri
 - 2.2. Domeniu și definiții
 - 2.3. Principii
3. Acțiune integrată națională, regională și locală
 - 3.1. Strategii naționale integrate pentru protecția copiilor împotriva violenței
 - 3.2. Acțiune regională și locală
4. Construirea unei culturi bazate pe respect pentru drepturile copilului
 - 4.1. Educarea și conștientizarea
 - 4.2. Instruirea profesională
 - 4.3. Mass-media și societatea bazată pe informație
5. Cadre
 - 5.1. Cadru legal
 - 5.2. Cadru legat de politici
 - 5.3. Cadru instituțional
6. Servicii și mecanisme în favoarea copilului
 - 6.1. Principii generale
 - 6.2. Standarde de îngrijire a copilului
 - 6.3. Monitorizarea independentă
 - 6.4. Raportarea violenței
 - 6.5. Mecanisme de transfer
 - 6.6. Recuperarea, reabilitarea și reintegrarea socială
 - 6.7. Sistemul de justiție
7. Cercetare și date
8. Cooperare internațională

Anexa II – Glosar de termeni

Anexa III – Texte internaționale referitoare la protecția drepturilor copilului și la apărarea copiilor contra violenței

Anexa IV – Alte acțiuni și publicații

¹ Toate textele citate ale Comitetului de Miniștri și ale Adunării Parlamentare aparțin Consiliului Europei.

Anexa I la Recomandarea CM/Rec(2009)10

Directivele Consiliului Europei privind strategiile naționale integrate pentru protecția copiilor împotriva violenței

1. Rezumat executiv

În conformitate cu recomandările Comisiei ONU pentru Drepturile Copilului și ale Studiului Secretarului General ONU asupra violenței împotriva copiilor, aceste directive promovează dezvoltarea și implementarea unui cadru național holistic în vederea protejării drepturilor copilului și a eliminării violenței împotriva copiilor.

Directivele se referă la definițiile termenilor “copil” și “violență” așa cum apar în Articolele 1 și respectiv 19 ale Convenției Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (numită de acum încolo UNCRC)

Directivele se bazează pe opt principii generale (apărarea împotriva violenței, dreptul la viață și la dezvoltarea și supraviețuirea maximă, non-discriminarea, egalitatea sexelor, participarea copilului, obligațiile statului, obligațiile și participarea altor actori, interesul copilului) și patru principii operative (natura multidimensională a violenței, abordarea integrată, cooperarea trans-sectorală, abordarea *multi-stakeholder*).

Acestea au fost făcute publice prin intermediul tuturor documentelor relevante, inclusiv în secțiunile privind acțiunea integrată națională, regională și locală; educația și măsurile de conștientizare; cadrele legale, instituționale și legate de politici; cercetarea și colecția de date.

Directivele susțin promovarea unei culturi bazate pe respect pentru drepturile copilului, pe o cunoaștere amănunțită a acestor drepturi și pe înțelegerea vulnerabilităților și capacităților copiilor. Principalul grup țintă include toți specialiștii relevanți care intră în contact cu copiii.

Recomandările de bază ale directivelor cer dezvoltarea unei strategii naționale integrate pentru apărarea copiilor împotriva violenței. Strategia este înțeleasă ca un cadru multifacetat și sistematic, deplin integrat într-o politică națională de promovare și apărare a drepturilor copilului, cu un cadru temporal specific, cu obiective realiste, coordonat și monitorizat de o singură agenție (acolo unde acest lucru este posibil, în conformitate cu reglementările naționale), susținut de resurse umane și financiare adecvate și bazat pe progresul științific actual.

Directivele încurajează înființarea de servicii și mecanisme în beneficiul copilului. Acestea sunt înțelese ca instrumente de protecție a drepturilor copilului și de urmărire a interesului acestuia. O recomandare importantă vizează raportarea obligatorie, de către toți specialiștii relevanți, a cazurilor de violență împotriva copiilor.

Directivele recomandă îmbunătățirea cooperării internaționale pentru prevenirea violenței împotriva copiilor la nivel european.

2. Scopuri, domeniu, definiții și principii

2.1. Scopuri

Scopurile acestor directive sunt următoarele:

- să apere drepturile copiilor, în special ale acelor care sunt victime ale violenței;
- să prevină și să combată orice formă de violență împotriva copiilor;
- să promoveze adoptarea, implementarea și monitorizarea strategiilor naționale integrate de apărare a copiilor contra violenței;
- să îmbunătățească cooperarea internațională în vederea apărării drepturilor copiilor și să protejeze copiii contra violenței.

2.2. Domeniu și definiții²

- “Copil” se referă la orice persoană cu vârsta sub 18 ani, incluzând copiii victime, martori sau autori ai violenței;
- În conformitate cu Articolul 19 din UNCRC, “violența” se definește ca incluzând toate tipurile de violență fizică sau mentală, orice prejudiciu sau abuz, neglijare și tratament neglijent, maltratări sau exploatare, inclusiv abuzul sexual.³ Definiția acoperă expunerea copiilor la violență în căminul propriu sau în altă parte. Violența este înțeleasă ca putând să apară nu numai între adulți și copii ci și între copii.

2.3. Principii

Principii generale

² A se vedea și Anexa II – Glosar de termeni.

³ A se vedea și Protocolul opțional al Convenției ONU pentru drepturile copilului privind vânzarea de copii, prostituția juvenilă și pornografia juvenilă, și Protocolul opțional al Convenției ONU pentru drepturile copilului privind implicarea copiilor în conflictele armate.

Apărarea împotriva violenței

Toți copiii au dreptul de a fi apărați contra oricăror forme de violență fizică sau mentală, contra oricărui prejudiciu sau abuz, neglijare sau tratament neglijent, maltratări sau exploatare, inclusiv abuzul sexual, câtă vreme se află în grija părintelui / părinților, a tutorelui legal sau a oricărei alte persoane care are copilul în grijă.⁴

Dreptul la viață și la maximă supraviețuire și dezvoltare

Fiecare copil are dreptul inerent la viață, la supraviețuire și dezvoltare în cel mai înalt grad posibil.⁵

Non-discriminarea

Toți copiii, indiferent de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau de alt tip, origine națională sau socială, asociere cu o minoritate națională, proprietate, naștere, orientare sexuală, stare de sănătate, handicap sau alt statut, trebuie apărați împotriva oricăror forme de violență și trebuie să beneficieze de grija și ajutorul necesar pentru a li se asigura supraviețuirea și dezvoltarea în cel mai înalt grad posibil.

Egalitatea între sexe

Acele aspecte ale violenței care sunt legate de gen trebuie privite ca parte din abordarea integrată a violenței, și atenția cuvenită trebuie acordată riscurilor cu care se confruntă fetele și băieții din punctul de vedere al violenței și consecințelor violenței asupra fetelor și a băieților.

Participarea copilului

1. Copiii au dreptul de a se exprima liber cu privire la toate problemele ce le afectează viața, iar opiniile lor trebuie cântărite în mod adecvat conform vârstei și maturității copilului.⁶ Participarea copilului presupune în special:

- a. sprijinirea copilului în exprimarea punctului său de vedere, respectul față de acesta și luarea în considerare a opiniilor copilului în toate situațiile ce îl afectează;
- b. oferirea posibilității copilului de a fi audiat în orice tip de procedură judiciară, administrativă sau extra-judiciară.

2. Copiii trebuie să fie angajați activ și să li se dea puterea, conform capacității lor de evoluție și cu consimțământul lor informat, de a participa în mod fructuos la planificarea, implementarea și evaluarea politicilor și programelor de prevenire a violenței. Este necesar ca statul și alți actori autorizați să asculte cu atenție opiniile copiilor, în vederea perspectivei pe care punctul de vedere al copilului o aduce asupra calității soluțiilor analizate.

Obligațiile statului

1. Statul are responsabilitatea primordială de a apăra drepturile copilului și de a proteja toți copiii din jurisdicția sa de orice formă de violență, oricât de ușoară, în orice moment și în orice context.⁷ Statele trebuie să investească în politici și programe bazate pe dovezi, urmărind interesul copilului, pentru a se adresa factorilor care generează violență și să răspundă eficient atunci când violența apare.

2. Recunoscând rolul central pe care familiile îl joacă în dezvoltarea și bunăstarea copiilor și în apărarea drepturilor acestora, inclusiv a dreptului de a fi apărați contra oricărei forme de violență, statul trebuie să susțină familiile în procesul de creștere a copiilor prin următoarele mijloace:

- a. prin oferta unei rețele de servicii de îngrijire a copilului accesibile, flexibile și de calitate;⁸
- b. prin facilitarea îmbinării vieții de familie cu viața profesională;
- c. prin constituirea de programe menite să îmbunătățească abilitățile de parenting și să cultive un mediu familial sănătos și pozitiv;⁹
- d. prin încorporarea percepției prin prisma drepturilor copilului la toate nivelurile procesului bugetar.

Obligațiile și participarea altor actori

Responsabilitatea de a preveni violența împotriva copiilor aparține de asemenea tuturor serviciilor, instituțiilor și specialiștilor care lucrează cu și pentru copii, părinților și familiei extinse, mass-mediei, sectorului privat, comunităților religioase și societății civile.

⁴ Articolul 19, UNCRC.

⁵ Op. cit., Articolul 6.

⁶ Op. cit, Articolul 12.

⁷ Ibid., Articolul 19.

⁸ A se vedea Recommandarea Rec(2002)8 a Comitetului de Miniștri pentru creșe și grădinițe.

⁹ A se vedea Recommandarea Rec(2006)19 a Comitetului de Miniștri pentru politicile de susținere a parentingului pozitiv.

Interesul copilului

În toate acțiunile ce afectează copiii, inclusiv acelea de protecție a acestora de formele de violență, interesul copilului trebuie să reprezinte factorul primordial.

Principii operaționale

1. Violența împotriva copiilor este multidimensională. Aceasta presupune ca o combinație de factori să se instaleze pentru ca violența să apară, să repara sau să înceteze. Este necesar astfel tratamentul holistic al circumstanțelor incidentului violent, pe baza interdependenței acestora, și nu tratarea unei relații singulare cauză-efect.
2. Prevenirea violenței necesită cooperare și coordonare trans-sectorală. Aceasta implică, în special, coordonarea între departamentele centrale ale guvernului, între provincii și regiuni, și între guvern și societatea civilă.
3. Violența împotriva copiilor necesită o abordare integrată (sistemică, holistică). Această abordare permite factorilor de diferite naturi (culturali, psihologici, pedagogici, comportamentali, fizici, politici, socio-economici etc) să fie tratați pe baza elementelor comune. Rezultă faptul că toate programele și acțiunile al căror scop este prevenirea violenței și protejarea copiilor de aceasta, în contextul larg al promovării drepturilor copiilor, trebuie să opereze în cadrul unei serii de discipline și sectoare. În același spirit, secțiunile de directive sunt interdependente și trebuie citite în legătură unele cu celelalte.
4. O abordare *multi-stakeholder* este indispensabilă pentru eradicarea violenței împotriva copiilor, întrucât aceasta este o responsabilitate care merge dincolo de organismele și serviciile controlate de stat, incluzând toți membrii societății, cum ar fi instituțiile statului, autoritățile locale, ONG-urile, specialiștii, mass-media, familiile și copiii. În planificarea, implementarea și evaluarea programelor și acțiunilor menite să protejeze copiii de violență, următoarele aspecte trebuie să fie prioritare:
 - a. construirea de parteneriate între familii și stat, bazate pe încredere și respect pentru diferitele culturi și tradiții;
 - b. angajarea într-un dialog real cu copiii și construirea progresivă a unei culturi a respectului pentru opiniile copiilor, inclusiv prin informarea acestora despre rezultatele proceselor și prin explicarea modului în care opiniile lor au fost luate în considerare.

3. Acțiune națională, regională și locală integrată

3.1. Strategii naționale integrate pentru apărarea copiilor de violență

1. Un cadru multidisciplinar și sistematic (numit din acest moment *strategia*), integrat în procesul de planificare națională, originând în UNCRC și aducând laolaltă toate părțile implicate, reprezintă cel mai eficient răspuns sustenabil în timp la violența împotriva copiilor. Elementul cheie al strategiei trebuie să fie un complex de măsuri primare, secundare și terțiare eficiente și comprehensive,¹⁰ centrate asupra copilului, asupra familiilor, multidisciplinare și orientate spre îndeplinirea nevoilor copiilor și familiilor. Strategia trebuie să conțină obiective realiste și limitate în timp, să fie susținută de resurse umane și financiare adecvate, să se bazeze pe progresul științific actual (în măsura în care acesta poate fi aplicat) și să fie evaluată sistematic.
2. Strategia trebuie să se bazeze pe cooperarea și coordonarea trans-sectorală, implicând sănătatea, educația și sectoarele sociale, agențiile responsabile de planificare și de resursele bugetare, autoritățile responsabile cu aplicarea legii și sistemul de justiție. La nivel național, o agenție cu responsabilitate primordială de apărare a copiilor împotriva violenței trebuie să își asume, acolo unde este posibil și în conformitate cu reglementările naționale, un rol cheie de coordonare și monitorizare. Capacitatea sa de a implica sectoare multiple într-o acțiune complexă este crucială pentru succesul pe termen lung al strategiei.
3. Toți actorii care au un rol în promovarea și apărarea drepturilor copiilor, cum ar fi autoritățile naționale, regionale și locale, familiile, instituțiile independente pentru drepturile omului, specialiștii care lucrează cu și pentru copii, cercetătorii, societatea civilă și mass-media trebuie să se implice în proiectarea, implementarea și evaluarea strategiei. Copiii trebuie nu numai să fie auziți, ci să li se dea puterea de a contribui la această acțiune *multi-stakeholder*, prin consimțământul lor informat și în funcție de capacitatea lor de evoluție. Este necesară alocarea de resurse adecvate, pentru a se asigura participarea fructuoasă a copiilor.
4. Este necesară dezvoltarea unor metodologii pentru evaluarea progresului și a acțiunilor prevăzute de strategie la toate nivelele, inclusiv la nivel trans-sectoral. Trebuie efectuate evaluări în mod regulat, în scopul identificării politicilor și măsurilor necesare și eficiente pentru prevenirea și eliminarea violenței.
5. Este necesară diseminarea de informații pe scară largă privind implementarea strategiei. Vizibilitatea acțiunilor executate pentru prevenirea și eliminarea violenței trebuie sporită, *inter alia*, prin discutarea lor în cadrul forurilor alese la nivel național, regional și local.

¹⁰ Activitățile preventive orientate spre societate în ansamblu sunt cunoscute sub numele de prevenție primară. Acestea previn violența adresându-se unor teme generale, cum ar fi sănătatea sau educația, și reduc factorii de risc, cum ar fi șomajul și excluderea socială. Copiii expuși unui grad ridicat de risc de a fi supuși violenței sau de a fi înșiși autorii faptelor de violență sunt ținta prevenirii secundare. Exemplele includ măsuri pentru copiii persoanelor ce fac abuz de alcool sau droguri, etc. Prevenirea terțiară încearcă să prevină, să contracareze sau să limiteze consecințele unor acte de violență care s-au petrecut deja. Scopul ei este reabilitarea și reintegrarea victimelor și autorilor.

3.2. Acțiunea locală și regională

1. Acțiunea locală în scopul prevenirii violenței este deosebit de importantă datorită apropierii de copii și de familii ca beneficiari ai acestor servicii. Persoanele în cauză vor primi ajutor la acest nivel, după nevoile și caracteristicile lor.
2. În vreme ce autoritățile naționale stabilesc standarde comune de furnizare a serviciilor, este obligația regiunilor și a municipalităților să adere la aceste standarde și să ofere o rețea de servicii și mecanisme în beneficiul copiilor. Responsabilitățile autorităților regionale și locale cuprind de asemenea strângerea de date privind violența împotriva copiilor; dezvoltarea, implementarea și monitorizarea măsurilor preventive; finanțarea și alocarea de sedii, etc.
3. Autoritățile naționale și regionale trebuie să ofere sprijin adecvat programelor de prevenire a violenței la nivel local, din punctul de vedere al finanțării, instruirii, evaluării și al activităților ulterioare. Cooperarea și coordonarea între aceste nivele sunt indispensabile pentru îmbunătățirea constantă a ofertei de servicii și a optimizării resurselor.
4. Trebuie sprijinite intervențiile comunității în vederea prevenirii violenței împotriva copiilor, incluzând toate sectoarele și toate părțile implicate. Astfel de intervenții pot avea loc prin intermediul unor platforme, consilii sau rețele deschise, ce ar aduce împreună, spre exemplu, autoritățile municipale, serviciile sociale și de sănătate, școlile, judecătoria locală, poliția, asociațiile de imigranți sau comunitare, organizațiile religioase precum și copiii și familiile.¹¹
5. Cooperarea și coordonarea între municipalități (și regiuni) trebuie îmbunătățită, inclusiv prin schimbul de experiențe și bune practici.
6. Este necesară implicarea, reglementată și monitorizată în mod adecvat, a sectorului privat și a ONG-urilor.
7. Întrucât descentralizarea și privatizarea pe scară largă a serviciilor sociale reprezintă în prezent un fenomen frecvent în statele europene, capacitatea autorităților naționale și locale de a contribui la implementarea strategiei trebuie evaluată cu atenție.

4. Construirea unei culturi a respectului pentru drepturile copilului

Principalul obiectiv al strategiei ar trebui să fie schimbarea calitativă a felului în care oamenii percep copiii și copilăria, precum și violența împotriva copiilor. Acest obiectiv poate fi atins numai atunci când toate segmentele societății au devenit suficient de conștiente de drepturile copilului și de impactul negativ al violenței asupra copiilor; atunci când practicile și culturile organizaționale au fost îmbunătățite în acest scop, și când au fost construite canale de comunicare între specialiștii de diferite profesii pentru a oferi o protecție mai bună și mai eficientă copiilor; atunci când mentalitățile au fost schimbate, inclusiv prin mijloacele de informare și prin tehnologiile de comunicare; atunci când condițiile economice și sociale legate intrinsec de violență au fost schimbate – cu alte cuvinte, acest lucru este posibil numai când o cultură reală a respectului pentru drepturile copilului s-a răspândit la nivelul întregii societăți.

4.1. Educația și conștientizarea

1. Este obligația statului să răspândească informațiile legate de drepturile copilului, prin mijloace adecvate și active, în mod egal pentru copii și pentru adulți.¹² Acest lucru presupune în mod special:
 - a. includerea drepturilor copilului în programele școlare și promovarea unei abordări prin prisma drepturilor copilului la toate nivelele;
 - b. instruirea periodică și constantă în legătură cu drepturile copilului a tuturor celor care lucrează cu și pentru copii;
 - c. conștientizarea opiniei publice, prin mijloace de informare și campanii de presă, în legătură cu drepturile copilului, inclusiv dreptul de a fi apărat de orice formă de violență, dreptul la respect pentru demnitatea umană și integritatea fizică și dreptul de a fi auzit și luat în serios.
2. Este necesară promovarea intoleranței clare și neechivoce față de orice formă de violență împotriva copiilor, oricât de blândă, la nivelul întregii societăți. Atitudinile publice care originează în norme și tradiții sociale și culturale ce tolerează, ignoră sau susțin violența, inclusiv rolurile de gen stereotipe, discriminarea rasială sau etnică, admiterea pedepsei corporale și a altor practici tradiționale dăunătoare trebuie condamnate și eliminate în mod public. Efectele negative pe care orice formă de violență le are asupra copiilor trebuie făcute cunoscute pe scară largă. Înțelegerea obligațiilor statului și a responsabilității individuale de a condamna și preveni violența și de a ajuta victimele copii trebuie îmbunătățită.
3. Cunoașterea de către părinți și îngrijitori a drepturilor copilului și a practicilor de parenting pozitiv trebuie întărită prin orice mijloace, inclusiv prin încurajarea acestora să se înscrie în programe de parenting pozitiv.

¹¹ A se consulta de asemenea și manualul "Prevenirea violenței în școli: manual pentru parteneriate locale" (Consiliul European, 2005).

¹² Articolul 42, UNCRIC.

4.2. Instruirea profesională

1. Instruirea specialiștilor care lucrează cu și pentru copii reprezintă o investiție importantă pe termen lung în dezvoltarea și bunăstarea copiilor. Astfel, statul și societatea trebuie să prețuiască aceste profesii acordându-le sprijinul necesar moral, financiar și de orice alt tip.
2. Este obligația statului să insufle cultura drepturilor copilului și a responsabilității pentru copii tuturor specialiștilor care intră în contact cu aceștia prin natura meseriei lor (spre exemplu, asistenții sociali, asistenții maternali, ofițerii de poliție, judecătorii, profesorii, directorii de școală, asistenții care lucrează cu tinerii, angajații instituțiilor de detenție și ai instituțiilor de îngrijire a copilului, angajații serviciilor pentru imigranți și ai instituțiilor umanitare, antrenorii sportivi etc.) Pentru a promova cunoașterea drepturilor copilului, este necesară includerea de cursuri relevante în programele universitare și ale altor forme de studiu).
3. Toți specialiștii relevanți care, prin natura muncii lor, intră în contact cu copiii trebuie să fie familiarizați cu UNCRC și cu metodologiile și abordările respective, inclusiv cele necesare pentru a asculta în mod real copiii, și trebuie să fie instruiți pentru a lucra într-un mediu variat din punct de vedere etnic, cultural, religios și lingvistic.
4. Toți specialiștii relevanți trebuie să aibă abilitățile necesare pentru a preveni, a detecta și a răspunde în mod eficient violenței împotriva copiilor. În acest scop, reglementările programei naționale trebuie să includă instruirea obligatorie și constantă cu privire la prevenirea, identificarea, evaluarea și raportarea violenței împotriva copiilor, precum și protejarea și îngrijirea continuă a copiilor. Instruirea trebuie să prezinte o abordare globală și să acorde prioritate identificării timpurii a potențialelor riscuri pentru bunăstarea unui copil.
5. Specialiștii care lucrează cu și pentru grupurile de copii vulnerabili, cum ar fi copiii cu dizabilități, trebuie să beneficieze de instruire specializată.¹³
6. Păstrând în minte faptul că adesea serviciile de ajutorare a copiilor afectați de violență sunt înconjurate de un mediu fizic și psihologic dificil, personalul trebuie să beneficieze de sprijin adecvat din punctul de vedere al supervizării, al consilierii, al instruirii adiționale și al posibilității de a forma grupuri de interes profesionale.

4.3. Mass-media și societatea bazată pe informație

1. O presă liberă și independentă, înzestrată cu respectul cuvenit pentru propria ei capacitate de auto-reglementare, poate juca un rol important în construirea unei culturi a respectului pentru drepturile copilului și poate acționa ca un partener natural în implementarea strategiei. Mass-media trebuie încurajată să educe atât copiii cât și adulții în ceea ce privește drepturile copilului, să promoveze participarea copilului, să încurajeze practicile de parenting pozitiv, să întărească dialogul intercultural și interreligios, și să cultive valorile non-violente în societate.¹⁴
2. Statului îi revine responsabilitatea primordială de apărare a copiilor de conținutul dăunător din presă și de promovare a participării active a copiilor în mediul de informație și comunicare.¹⁵
3. În ceea ce privește imaginile violente și conținutul cu potențial dăunător pentru copii, responsabilii din mass-media trebuie să își asume pe deplin datoriile și responsabilitățile ce derivă din libertatea lor de exprimare. Acest lucru poate fi făcut prin înlăturarea sau blocarea accesului la materiale inadecvate, sau prin dezvoltarea unor sisteme de clasare automată a conținutului, prin adoptarea unor coduri de conduită și a unor standarde de evaluare a conținutului, prin înființarea unor mecanisme de control, a sistemelor de reclamare a conținutului, etc.¹⁶
4. Pentru a veni în întâmpinarea așteptărilor copiilor și familiilor de a avea acces la servicii de internet sigure și de încredere, furnizorii de internet trebuie încurajați să ofere informații privind potențialele riscuri la adresa drepturilor clienților și a siguranței lor în procesul de navigare.¹⁷ Trebuie de asemenea îmbunătățită cooperarea cu autoritățile de aplicare a legii în investigarea infracțiunilor comise prin folosirea tehnologiilor informației.¹⁸

¹³ A se vedea Convenția ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități și Recomandarea Rec(2006)5 a Comitetului de Miniștri privind Planul de Acțiune al Consiliului Europei pentru promovarea drepturilor și participării depline a persoanelor cu dizabilități în societate: Îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu dizabilități în Europa (2006-2015).

¹⁴ A se vedea Recomandarea Nr. R (97) 19 a Comitetului de Miniștri privind violența în presa electronică și Recomandarea 1466 (2000) Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind educarea prin presă.

¹⁵ A se vedea Recomandările CM/Rec(2009)5 a Comitetului de Miniștri privind măsurile de apărare a copiilor împotriva conținutului și comportamentului dăunător și de promovare a participării lor active la noul mediu de informare și comunicare, și CM/Rec(2008)6 privind măsurile de promovare a respectului pentru libertatea de exprimare și de informare în legătură cu filtrele de internet; Declarația din 2008 a Comitetului de Miniștri privind protejarea demnității, securității și vieții private a copiilor pe internet; Curtea Europeană a Drepturilor Omului, decizia în cazul *K.U. v. Finland* (2009), aplicația Nr. 2872/02, și decizia de admisibilitate în cazul *Perrin v. United Kingdom*, aplicația Nr. 5446/03.

¹⁶ A se vedea de asemenea Recomandarea Rec(2001)8 a Comitetului de Miniștri privind auto-reglementarea conținutului din spațiul virtual.

¹⁷ Directivele Consiliului Europei privind ajutarea furnizorilor de internet în înțelegerea lor practică și în respectarea drepturilor fundamentale ale omului și a libertăților fundamentale în societatea informațională, în special cu privire la Articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

¹⁸ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *K.U. v. Finland*, ibid.

5. Dat fiind potențialul impact al jocurilor online asupra drepturilor și sensibilităților copiilor, creatorii și producătorii de jocuri trebuie încurajați să evalueze periodic politicile și practicile privind siguranța copilului.¹⁹
6. Presa trebuie încurajată să construiască parteneriate cu toți actorii relevanți, în scopul de a:
 - a. dezvolta abilitățile copiilor de a accesa presa;²⁰
 - b. lucra cu experții în siguranța copilului, cu creatorii de politici, cu serviciile sociale și autoritățile de aplicare a legii pentru a dezvolta, include și monitoriza aplicarea noilor tehnologii în vederea protejării copiilor de orice rău pe internet;
 - c. face specialiștii din presă conștienți de drepturile copilului și de violența împotriva copiilor.
7. Părinților și profesorilor le revine o responsabilitate specială privind accesul și folosirea mijloacelor mass-media de către copii, acasă și la școală. Ei își pot asuma această responsabilitate în diferite moduri, printre care folosirea conștientă și selectivă a mijloacelor mass-media, stimularea atitudinii critice a copiilor, restricționarea accesului la conținut care ar putea afecta în mod negativ bunăstarea fizică, emoțională sau psihologică a acestora, etc.
8. Înființarea de mijloace media de către și pentru copii, în scopuri ce includ eliminarea violenței, trebuie încurajată și susținută cu fermitate.

5. Cadre

5.1. Cadru legal

Respectarea UNCRC și a altor standarde internaționale

1. Toate statele membre ale Consiliului Europei reprezintă părți în UNCRC și trebuie să îndeplinească prevederile acesteia și să acționeze în conformitate cu principiile ei. Toate stipulările incompatibile cu obiectul și scopul UNCRC vor fi retrase.
2. La nivel global și regional au fost adoptate numeroase instrumente de apărare a drepturilor copilului și de protejare a copiilor de orice formă de violență.²¹ Accesul la aceste tratate trebuie ferm încurajat. Odată ratificate, ele trebuie implementate eficient și monitorizate, iar legile naționale, legile instituționale, politicile, reglementările, planurile și programele trebuie aduse în conformitate cu acestea.

Prevenirea

Cadrul legal național trebuie să acorde prioritate prevenirii violenței și să apere drepturile copiilor prin acțiuni cum ar fi:

- a. înregistrarea copiilor imediat după naștere, conform reglementărilor naționale și obligațiilor statului, în funcție de tratatele internaționale relevante din domeniu;²²
- b. stabilirea unei vârste minime de căsătorie care nu este prea scăzută și care să se aplice atât băieților cât și fetelor;
- c. stabilirea unei vârste minime pentru consimțământul sexual;
- d. interzicerea angajării în funcții care presupun supervizarea copiilor a persoanelor condamnate pentru violență sau abuz sexual contra copiilor;
- e. dezvoltarea unor programe și măsuri de intervenție pentru a evalua și preveni riscul ca violența împotriva copiilor să apară;
- f. dezvoltarea unui sistem de examinare completă a celor ce lucrează cu copiii, în orice capacitate, care să asigure un echilibru între dreptul copiilor de a fi apărați de violență și dreptul individului la o bună reputație;²³
- g. integrarea în legile naționale a obligației de a respecta dreptul copilului de a fi auzit și de acordare a unei importanțe potrivite opiniilor copilului.

Interzicerea violenței

¹⁹ A se vedea Directivele Consiliului Europei privind ajutarea furnizorilor de internet în înțelegerea lor practică și în respectarea drepturilor fundamentale ale omului și a libertăților fundamentale în societatea informațională, în special cu privire la Articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (2008).

²⁰ A se vedea Recomandarea Rec(2006)12 a Comitetului de Miniștri privind acordarea de puteri copiilor în noul mediu de informare și comunicare.

²¹ Lista non-exhaustivă a tratatelor internaționale relevante apare în Anexa III. Anexa IV prezintă lista de recomandări adoptate de instituțiile Consiliului Europei (Comitetul de Miniștri, Adunarea Parlamentară și Congresul Autorităților Locale și Regionale).

²² A se vedea Articolul 7 din UNCRC.

²³ A se vedea, de exemplu, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *White v. Sweden*, 2006, și *Leander v. Sweden*, 1987.

Statul are obligația explicită să asigure dreptul copilului de a fi apărat contra oricăror forme de violență, oricât de ușoară. Este necesară luarea de măsuri legislative, administrative, sociale și educaționale pentru interzicerea oricărei forme de violență împotriva copiilor, în orice moment, în orice context, și pentru asigurarea protecției tuturor copiilor din jurisdicția statului. Apărarea legală și autorizarea oricărei forme de violență, inclusiv în scopul corectării, disciplinării sau pedepsirii, în cadrul sau în afara familiei, trebuie abolite.²⁴ Interzicerea trebuie să acopere în mod imperativ:

- a. orice formă de violență sau abuz sexual, orice corupere a copiilor sau solicitare a copiilor în scopuri sexuale;
- b. orice formă de exploatare a copiilor, inclusiv prostituția juvenilă, pornografia juvenilă, exploatarea sexuală în turism, traficul, vânzarea de copii, adopția ilegală, munca sau serviciile impuse, sclavia și alte practici similare, înlăturarea organelor, în orice scop sau în orice formă;²⁵
- c. orice formă de exploatare a copiilor prin utilizarea noilor tehnologii;
- d. orice formă tradițională sau obișnuită de practică dăunătoare, cum ar fi căsătoria timpurie sau impusă, crimele de onoare sau mutilarea genitală feminină;
- e. expunerea copiilor la conținut violent sau dăunător, indiferent de originea acestuia sau de mediul prin care este transmis;
- f. orice formă de violență în instituțiile rezidențiale;²⁶
- g. orice formă de violență în școli;
- h. orice pedeapsă corporală și orice alt tratament sau pedeapsă crudă, inumană sau degradantă aplicată copiilor, atât fizic cât și psihologic;²⁷
- i. expunerea copiilor la violență în cadrul familiei și al căminului.

Rolul actorilor corporatiști

Este necesară luarea de măsuri legislative sau de alt tip pentru a se asigura că persoanele juridice pot fi trase la răspundere pentru infracțiuni stabilite conform Articolului 26 din Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatării sexuale și abuzului sexual (CETS nr. 201).

Sancțiuni și măsuri

1. Infracțiunile violente împotriva copiilor, inclusiv cele sexuale, trebuie pedepsite prin măsuri eficiente, proporționale și descurajante, ținându-se seama de gravitatea infracțiunii.²⁸
2. Persoanelor care au fost condamnate pentru infracțiuni împotriva copiilor, inclusiv sexuale, ca și persoanelor supuse procedurilor penale trebuie să li se ofere accesul la programe eficiente de intervenție și la măsuri în scopul prevenirii și eliminării riscului de recidivă.²⁹
3. În conformitate cu principiile integrării și educării sociale precum și de prevenire a recidivelor, orice sistem de justiție ce tratează cu copiii ce comit fapte de violență trebuie perfecționat prin introducerea de inițiative sociale mai vaste, cu scopul asigurării unei abordări holistice și al unei continuități a îngrijirii acestor copii (principiul implicării comunității și al îngrijirii continue).³⁰
4. În conformitate cu principiile sale de bază, sistemul juridic național trebuie să ofere posibilitatea de a nu fi impuse sancțiuni împotriva copiilor victime ale violenței pentru implicarea lor în acțiuni ilegale, în măsura în care aceștia au fost obligați să ia parte la aceste acțiuni.

²⁴ A se vedea Comisia Europeană a Drepturilor Omului, decizia de admisibilitate în *Seven Individuals v. Sweden*, 1982, aplicația Nr. 8811/79; Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, *Tyrer v. the United Kingdom*, 1978; *Campbell and Cosans v. the United Kingdom*, 1982; *A. v. the United Kingdom*, 1998; decizia de admisibilitate în *Philip Williamson and Others v. the United Kingdom*, 2000, aplicația Nr. 55211/00.

²⁵ A se vedea de asemenea Convenția Consiliului Europei privind acțiunea împotriva traficului de persoane, (CETS Nr. 197; 2005/2008), Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatării sexuale și abuzului sexual (CETS nr. 201), Articolele 32, 34, 35, 36 ale UNCRC și Protocolul de la Palermo, ca și Convenția Organizației Internaționale a Muncii privind vârsta minimă de acces la angajare și muncă (ILO C.138) și Convenția privind interzicerea și acțiunea imediată de eliminare a celor mai grave forme de muncă a copiilor (ILO C. 182).

²⁶ A se vedea Recomandarea CM/Rec(2005)5 a Comitetului de Miniștri privind drepturile copiilor din instituțiile rezidențiale.

²⁷ A se vedea nota 22. A se vedea de asemenea Comisia Europeană pentru Drepturi Sociale, Observații generale asupra articolelor 7 (paragraful 10) și 17, Concluzii XV-2, Vol. 1, Introducere generală, p. 26.

²⁸ A se vedea de exemplu Articolul 27 din Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatării sexuale și abuzului sexual

²⁹ A se vedea de exemplu, op. cit., Articolele 15, 16 și 17.

³⁰ A se vedea Recomandarea CM/Rec(2008)11 a Comitetului de Miniștri privind Regulile Europene pentru infractorii juvenili supuși sancțiunilor sau măsurilor.

Circumstanțele agravante

Recurgerea la violență împotriva copiilor trebuie considerată circumstanță agravantă în determinarea unei sancțiuni. Alte circumstanțe ce trebuie luate în considerare, în măsura în care nu formează deja parte a elementelor constitutive ale infracțiunii, includ abuzul unei poziții recunoscute de încredere, autoritate sau influență asupra copilului, al unei relații bazate pe dependență economică sau de altă natură, și implicarea într-un grup infracțional.³¹

Jurisdicția

1. Măsurile necesare, legislative sau de altă natură, trebuie luate pentru stabilirea jurisdicției asupra infracțiunilor de violență, inclusiv sexuale, împotriva copiilor care au naționalitatea unui stat sau au domiciliul stabil pe teritoriul statului respectiv.

2. Conform cerințelor tratatelor internaționale, măsuri legislative sau de altă natură trebuie luate pentru stabilirea jurisdicției naționale asupra infracțiunilor de violență împotriva copiilor, inclusiv sexuale, comise în străinătate de cetățenii unui stat și de persoane care au domiciliul stabil pe teritoriul statului respectiv.³² Pentru a se asigura legislația extraterritorială eficientă, ca și urmărirea penală a infractorilor și impunerea de sancțiuni, cerința de infracționalitate dublă trebuie abolită și ajutorul legal reciproc trebuie facilitat.

Statutul de limitare

În ceea ce privește infracțiunile identificate în Articolul 33 al Convenției Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatării sexuale și abuzului sexual, statutul de limitare trebuie să cuprindă o perioadă de timp suficientă pentru a permite demararea eficientă a procedurilor după ce copilul victimă a atins vârsta majoratului și care este proporțională cu gravitatea infracțiunii respective.

Aplicarea

Legislația care apără drepturile copiilor și îi protejează pe copii de orice formă de violență trebuie aplicată în mod deplin și adecvat. În acest scop, ea trebuie susținută de instituțiile relevante, inclusiv de instituții naționale independente pentru drepturile copiilor și de mecanisme independente de monitorizare, de resurse umane și financiare, și să fie însoțită de îndrumări pentru toate sectoarele și profesiile relevante.³³

³¹ A se vedea de asemenea Articolul 28 al Convenției Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatării sexuale și abuzului sexual.

³² Op. cit., Articolul 25.

³³ A se vedea jurisprudența Curții europene a Drepturilor Omului, inclusiv *A. v. the United Kingdom*, 1998, și *Z and Others v. the United Kingdom*, 2001, care cer ca statele să asigure protecția legală adecvată a copiilor împotriva tratamentului inuman sau degradant, contrar Articolului 3 din Convenția europeană pentru drepturile omului.

5.2. Cadrul legat de politici

Politica națională pentru drepturile copilului

1. Existența unei politici naționale pentru drepturile copilului este esențială pentru îndeplinirea dreptului copilului de a fi apărat împotriva oricărei forme de violență. O astfel de politică inițiază, promovează și coordonează procesele ce urmăresc să se asigure că prevederile și principiile UNCRC sunt respectate în toate aspectele politicii guvernului și în toate acțiunile publice care afectează copiii.
2. Toate politicile naționale relevante pentru bunăstarea copiilor (politici sociale, de sănătate, educaționale, politici privind locuințele, etc) trebuie să contribuie la promovarea și protejarea drepturilor copilului. Trebuie acordată prioritate politicilor ce urmăresc reducerea inegalității, sărăciei și marginalizării; susținerea familiilor; scăderea șomajului și a diferențelor între venituri; abordarea toleranței sociale, a convingerilor și valorilor care ignoră și susțin violența; îmbunătățirea rețelelor sociale; facilitarea incluziunii sociale a imigranților și a familiilor acestora. Politicile și măsurile care s-au dezvoltat în domenii înrudite trebuie coordonate adecvat, iar rezultatele acestora trebuie să se susțină reciproc.
3. Politici bazate pe cercetare, dovezi și propriile experiențe ale copiilor trebuie dezvoltate pentru a preveni, detecta și răspunde la violența contra copiilor. O atenție deosebită trebuie acordată protejării grupurilor vulnerabile, cum ar fi copiii cu dizabilități,³⁴ copiii care sunt sau au fost în grija statului,³⁵ copiii aflați în grija asistenților maternali, copiii abandonați,³⁶ copiii neînsoțiți sau separați,³⁷ copiii refugiați sau în căutare de azil,³⁸ copiii aparținând minorităților, copiii care muncesc și / sau locuiesc pe stradă,³⁹ copiii care trăiesc în sărăcie extremă și în zone dezavantajate sau segregate,⁴⁰ copiii aflați în conflicte armate sau în situații de urgență,⁴¹ copiii aflați în detenție sau în conflict cu legea,⁴² etc.

Politicile pentru copii și familii

1. Scopul general al politicilor pentru copii și familii trebuie să fie:
 - a. de a susține familiile în responsabilitățile lor legate de creșterea copiilor;
 - b. de a preveni, în măsura posibilului, separarea copiilor de familiile acestora;
 - c. de a oferi alternative asemănătoare familiei, bazate pe comunitate, la plasarea copiilor în instituții care sunt în interesul copiilor; și
 - d. în situații de separare, sau când este necesar, de a asigura contactul permanent între copii și părinții lor și de a susține reintegrarea familiei atunci când lucrul acesta este în interesul copilului.
2. Promovarea formelor pozitive și non-violente de creștere a copiilor trebuie să ocupe un loc central în politicile copiilor și ale familiilor. Parentingul pozitiv se referă la comportamentul părintesc ce respectă drepturile copilului și interesul acestuia, îngrijește, ghidează, acordă puteri și recunoaște copiii ca indivizi de sine stătători. Parentingul pozitiv nu este permisiv, ci stabilește granițele de care copii au nevoie pentru a fi ajuta să își dezvolte la maximum potențialul.⁴³
3. Îngrijirea instituționalizată trebuie utilizată numai în interesul copilului, ca o ultimă soluție, pentru o perioadă de timp cât mai scurtă posibil, și să aibă obiectivul principal al integrării sau reintegrării cu succes a copilului în societate.⁴⁴ Copiii trebuie plasați în instituții numai pentru a li se îndeplini necesități care au fost stabilite ca imperative pe baza unei evaluări multidisciplinare.

5.3. Cadrul instituțional

1. Cadrul instituțional sustenabil necesar pentru realizarea strategiei trebuie să includă următoarele elemente cheie:

³⁴ A se vedea Recomandarea Rec(2006)5, citată mai sus, și *Apărarea adulților și copiilor cu dizabilități împotriva abuzului*, Consiliul European, 2003.

³⁵ A se vedea Recomandarea Rec(2005)5, citată mai sus.

³⁶ A se vedea Recomandarea Adunării Parlamentare 1601 (2003) pentru îmbunătățirea soartei copiilor abandonați din instituții.

³⁷ A se vedea Recomandarea CM/Rec(2008)4 a Comitetului de Miniștri privind integrarea copiilor imigranților sau cu altă formare națională și CM/Rec(2007)9 privind proiectele de viață pentru minorii imigranți neînsoțiți.

³⁸ A se vedea de asemenea Recomandarea Adunării Parlamentare 1703 (2005) privind protecția și ajutorul acordat copiilor separați în căutare de azil.

³⁹ A se vedea Recomandarea Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European 253 (2008) privind reintegrarea socială a copiilor care locuiesc și / sau muncesc pe stradă.

⁴⁰ A se vedea "Tinerii și excluderea în zonele urbane dezavantajate: tratarea cauzelor violenței" (Editura Consiliului European, *Tendențe în coeziunea socială*, Nr. 8)

⁴¹ A se vedea Recomandarea Adunării Parlamentare 1561 (2002) privind măsurile sociale pentru copiii victime ale războiului în Europa de Sud-Est și Hotărârile acesteia 1587 (2007) privind situația copiilor care trăiesc în zonele balcanice post-conflict, 1215 (2000) privind campania împotriva înrolării copiilor soldați și a participării acestora în conflictele armate, și 1212 (2000) privind violul în conflictele armate.

⁴² Recomandarea CM/Rec(2008)11, citată mai sus.

⁴³ A se vedea Recomandarea Rec(2006)19, citată mai sus.

⁴⁴ A se vedea Articolul 9, UNCRC, Proiectul de Directivă ONU pentru utilizarea adecvată și condițiile de îngrijire alternativă pentru copii, și Recomandarea Rec(2005)5, citată mai sus.

- a. o agenție la nivel național (acolo unde este posibil, și în conformitate cu reglementările naționale) căreia să i se acorde responsabilitatea principală de a apăra copiii de violență. Această autoritate trebuie să joace un rol major de coordonare și monitorizare în implementarea strategiei și să își asume responsabilitatea generală în cazurile de violență împotriva copiilor;
- b. fiecare instituție publică ce contribuie la protecția copilului trebuie să aibă un rol clar definit, în funcție de scopurile mai vaste ale strategiei. Conducerea instituțiilor trebuie să aibă obligația clară de a colabora cu agenția de coordonare și cu toate celelalte instituții și actori implicați, inclusiv societatea civilă. Atribuțiile diverselor instituții trebuie să fie legate de sarcinile de serviciu ale membrilor personalului acestora.
- c. este necesară înființarea unei instituții publice în conformitate cu principiile de la Paris,⁴⁵ pentru promovarea și apărarea drepturilor copilului (spre exemplu, un avocat al poporului / comisar special pentru drepturile copilului, stabilit prin legislație, fie independent fie ca punct focal într-o instituție pentru drepturile omului deja existentă). Acestei instituții trebuie să i se acorde puterile necesare pentru a îi permite să își exercite mandatul în mod eficient și independent, inclusiv puterea de a audia orice persoană; de a obține orice informație și / sau document necesar pentru evaluarea situațiilor ce țin de competența ei; de a avea acces la instituțiile ce oferă îngrijire copiilor în orice moment; de a propune inițiative și măsuri, inclusiv măsuri legislative; de a conduce campanii de conștientizare; de a disemina informații privind drepturile copilului, în special în rândurile copiilor, și de a monitoriza acțiunile guvernamentale. Acestei instituții trebuie să i se pună la dispoziție o infrastructură adecvată, finanțare (inclusiv finanțare acordată în mod special pentru drepturile copilului, în cadrul unor instituții mai complexe), personal și sediu. Ea trebuie să funcționeze în conformitate cu proiectarea, evaluarea și acțiunile ulterioare implementării strategiei;
- d. un organism, cum ar fi un corp de control al drepturilor copilului, un birou național de statistică sau un institut de cercetare specializat în copii trebuie să coordoneze colectarea, analiza, managementul și diseminarea datelor despre violență și să promoveze cercetarea pentru informare asupra proiectării și implementării strategiei;
- e. toate instituțiile ce oferă îngrijire și servicii copiilor trebuie să fie acreditate și înregistrate la autoritățile publice competente pe baza legislației relevante și a standardelor naționale minimale de îngrijire. Este necesară instalarea unor mecanisme de control intern și monitorizare independentă pentru a se asigura respectarea standardelor;
- f. toate instituțiile, serviciile și punctele de lucru responsabile cu îngrijirea și apărarea copiilor trebuie încurajate să adopte coduri de bună conduită, incluzând interzicerea, respingerea și prevenirea oricărei forme de violență împotriva copiilor, și se așteaptă ca acestea să adere pe deplin la aceste coduri. Modelele de fișa postului trebuie stabilite pentru fiecare categorie profesională. Acestea trebuie să includă obligația de a respecta drepturile copilului și de a raporta violența autorităților competente;
- g. este necesară fixarea de legături între instituții la nivel național, regional și local, ca și construirea unor parteneriate eficiente, bazate pe împărțirea clară a competențelor, stabilite prin acordurile de formare a parteneriatelor respective;
- h. societatea civilă trebuie să devină parte integrantă a cadrului instituțional, iar actorii, cum ar fi instituțiile pentru drepturile omului, rețelele profesionale, copiii și organizațiile pentru copii, trebuie invitați să contribuie la proiectarea, implementarea, evaluarea și urmărirea ulterioară a strategiei.

6. Servicii și mecanisme în favoarea copilului

6.1. Principii generale

1. Obiectivul principal al instituțiilor și serviciilor responsabile cu îngrijirea, educarea și apărarea copiilor trebuie să fie asigurarea, în cea mai mare măsură posibilă, a supraviețuirii, dezvoltării și bunăstării copilului.⁴⁶
2. Toți copiii trebuie să aibă acces la servicii de calitate, adaptate nevoilor lor. Este necesară promovarea folosirii modelelor de servicii multidisciplinare, incluzând bunăstarea, sănătatea, ajutorul educațional și psihologic și îndrumarea familială. Astfel de modele trebuie să se bazeze pe o strânsă cooperare intersectorală, pe un personal având specializările necesare, pe o programă integrată, și pe un cadru centralizat de implementare.
3. Servicii pentru prevenirea violenței, pentru apărarea copiilor și tratamentul victimelor trebuie să fie disponibile în special la nivel local. Este necesară instaurarea unor proceduri și mecanisme de încredere, inclusiv pentru schimbul informațiilor relevante și al celor mai bune practici, prin stabilirea de acorduri și protocoale inter-agenții.

6.2. Standarde de îngrijire a copilului

1. Este necesară stabilirea unor reglementări pentru toate instituțiile, serviciile și punctele de lucru responsabile cu îngrijirea, educarea și apărarea copiilor, care să fixeze standarde ce urmăresc interesul și dezvoltarea deplină a copilului.⁴⁷ Respectarea acestor standarde trebuie asigurată prin instruirea personalului, prin control intern și monitorizare independentă periodică. Orice încălcare a drepturilor copilului în aceste instituții trebuie sancționată în conformitate cu procedurile adecvate și eficiente.

⁴⁵ Hotărârea Adunării Generale a ONU 48/134 din 20 Decembrie 1993.

⁴⁶ A se vedea Articolul 6, UNCRC.

⁴⁷ A se vedea de asemenea Articolul 3, UNCRC, Directivele ONU pentru folosirea adecvată și condițiile îngrijirii alternative, și Recomandarea Rec(2002)8, citată mai sus.

2. Este necesară aplicarea unor cerințe specifice sistemului de justiție juvenilă, ca și instituțiilor care oferă îngrijire instituționalizată, pentru a se asigura că drepturile copilului sunt apărate pe deplin, că minorii se bucură de o viață de calitate și că aceștia au posibilitatea de a participa la toate activitățile normale pentru vârsta lor.⁴⁸

3. Este necesară instaurarea unui sistem de examinare amănunțită a celor ce lucrează în contact cu copiii, în orice capacitate; acest sistem trebuie să asigure un echilibru adecvat între dreptul copilului de a fi apărat contra violenței și dreptul individului la o bună reputație.

6.3. Monitorizarea independentă

1. Toate instituțiile, serviciile și punctele de lucru responsabile pentru îngrijirea, educarea și apărarea copiilor trebuie supuse monitorizării independente periodice pentru a:

- a. furniza măsuri de protecție legală atât copiilor cât și personalului, care sunt ținuți în permanență sub observație;
- b. verifica corectitudinea și necesitatea cheltuielilor publice;
- c. oferi îndrumare cu privire la aplicarea legilor și reglementărilor legate de bunăstarea copilului.

2. Monitorizarea trebuie făcută de către un organism independent, stabilit prin lege și echipat cu personal cu pregătire specializată.

6.4. Raportarea violenței

1. Educarea privind drepturile copilului, precum și cunoștințele și înțelegerea autorităților cărora le poate fi raportată violența reprezintă două condiții esențiale ce favorizează o raportare pe scară mai largă a violenței, atât de către copii cât și de către adulți. Pentru a fi cu adevărat eficiente, mecanismele de raportare trebuie să fie în beneficiul copilului și parte a unui sistem mai vast ce include servicii de raportare, de transfer și de sprijin. Un astfel de sistem trebuie să respecte drepturile copilului și să ofere copiilor (și, acolo unde este cazul, familiilor lor) protecția necesară, inclusiv protecția intimității lor, fără nicio întârziere.

2. Raportarea violenței trebuie să fie obligatorie pentru toți specialiștii care lucrează pentru și cu copii, inclusiv cei din organizații și instituții private care exercită sarcini în numele statului. Acolo unde raportarea obligatorie există deja, măsura în care diversele agenții își îndeplinesc obligațiile de raportare trebuie examinată și revizuită periodic.

3. Pentru a încuraja raportarea pe scară mai largă de către specialiști, este necesară introducerea de schimbări legislative cu scopul de a:

- a. proteja persoanele care raportează sau inițiază reclamații de răspundere în cazul unor greșeli rezonabile în evaluarea riscului de violență;
- b. înlătura cerința de a avea permisiunea părintelui sau a tutorei legale pentru a înainta o plângere;
- c. se asigura că normele de confidențialitate nu împiedică raportarea atunci când copilul consimte, sau când se consideră că nu are capacitatea de a înțelege, și când specialiștii consideră că raportarea sau transferul sunt în interesul copilului.

4. Copiii și familiile lor trebuie să aibă acces la informație, inclusiv într-un limbaj accesibil copiilor, despre ce acte și practici reprezintă violență, spre exemplu cazurile de agresiune sau agresiune organizată din școli, ca și despre cui și cum pot fi raportate aceste situații. Un copil trebuie să aibă posibilitatea de a înainta un raport fără consimțământul părintelui sau al tutorei legale.

5. Fiecare serviciu, instituție sau punct de lucru responsabil cu îngrijirea, educarea și apărarea copiilor trebuie să beneficieze de un serviciu bine cunoscut și ușor accesibil, care respectă intimitatea copilului, și căruia să i se ceară investigarea urgentă și amănunțită a acuzațiilor de violență. Toți copiii, inclusiv cei ce se află în îngrijire într-o instituție legală, ca și copiii cu dizabilități,⁴⁹ părinții și tutorii acestora, trebuie să fie informați de existența acestor mecanisme de reclamație. Procedura trebuie să permită accesul eficient la serviciile de sprijin, evitându-se în același timp orice stigmatizare a copilului victimă.

6. Este necesar ca o linie telefonică de ajutor independentă, confidențială, bine cunoscută, ușor de memorat și fără taxă să fie pusă la dispoziția copiilor pentru a cere consiliere de specialitate confidențială și a raporta violența.

7. Servicii de asistență de urgență trebuie stabilite în fiecare localitate pentru copiii victime ale violenței, inclusiv victimele expoatării sexuale, ale abuzului sexual, ale practicilor tradiționale dăunătoare și ale oricăror forme de violență în familie sau în cămin. Detaliile de contact ale acestor servicii trebuie făcute cunoscute copiilor, familiilor și celor ce intră în contact cu copiii.

6.5. Mecanisme de transfer

⁴⁸ A se vedea de asemenea Recomandările Rec(2003)20 ale Comitetului de Miniștri privind noile metode de abordare a delincvenței juvenile și rolul justiției juvenile, și Rec(2005)5, citată mai sus.

⁴⁹ Nu numai copiii cu handicap fizic, cum ar fi cei cu afecțiuni vizuale, ci și copiii cu dizabilități mentale. Pentru informații despre formatul accesibil, potrivit persoanelor cu handicap mental, a se vedea <http://www.osmhi.org/?page=139>

1. Procedurile pentru transferarea copiilor victime ale violenței și modalitățile de cooperare inter-agenții trebuie definite clar (cu alte cuvinte, între serviciile sociale, de educație, de sănătate, de poliție, autorități judecătorești, agenții de voluntariat și private). Astfel de proceduri trebuie adoptate ca urmare a unei evaluări a circumstanțelor specifice fiecărei victime în parte, acordându-se importanța adecvată părerilor acestora și, atunci când acest lucru este în interesul copilului, și părerilor părinților sau ale tutorei legale.
2. Copiii trebuie încurajați, inclusiv prin furnizarea de servicii de avocatură și de sprijin independente, să se adreseze autorităților relevante în legătură cu experiența lor de violență.
3. Copiii victime trebuie evaluați fără întârziere, iar pentru victimele violenței în cadrul familiei și căminului, capacitatea protectoare a îngrijitorului non-violent și situația celorlalți copii din familie trebuie stabilite.

6.6. Recuperarea, reabilitarea și reintegrarea socială

1. Statul trebuie să ia toate măsurile necesare în vederea recuperării fizice și psihologice precum și de reabilitare a copiilor victime și a martorilor violenței,⁵⁰ iar dacă situația o cere, și a familiilor acestora. Aceste servicii trebuie oferite fără întârziere și într-un mediu care favorizează sănătatea, demnitatea și respectul de sine al copilului.
2. Implementarea măsurilor de recuperare și reintegrare pentru copiii ce au comis acte de violență trebuie să se bazeze pe interesul copiilor, fiind limitată de gravitatea infracțiunii comise (principiul proporționalității); trebuie de asemenea să se ia în calcul vârsta, bunăstarea fizică și mentală, dezvoltarea, capacitățile și circumstanțele personale (principiul individualizării), confirmate, atunci când acest lucru este necesar, de către rapoartele anchetelor psihologice, psihiatrice sau sociale.⁵¹
3. Serviciile răspunzătoare de recuperarea, reabilitarea și reintegrarea socială a copiilor victime, a martorilor violenței sau a copiilor care comit fapte de violență trebuie să urmeze o abordare multidisciplinară și cu implicarea multiplelor agenții, analizând copilul în contextul mai larg al familiei, al comunității și al istoriei sale culturale. Trebuie urmărit echilibrul între serviciile generale și cele specializate, ca și între programele ce se adresează factorilor individuali și legați de relații și cele ce se concentrează asupra aspectelor comunității și sociale.

6.7. Sistemul de justiție⁵²

1. Procedurile judiciare și extra-judiciare trebuie urmate în interesul copilului și cu respectarea deplină a drepturilor acestuia, inclusiv a dreptului de a fi apărat contra oricărei forme de violență.
2. Pentru a proteja drepturile copilului precum și interesele sale legitime în decursul întregului proces, copiilor trebuie să li se asigure accesul la mediere, la servicii legale libere și independente, precum și la servicii de avocatură și de sprijin. Trebuie făcute eforturi pentru a se asigura că remediile disponibile sunt eficiente și că există o aplicare eficientă a hotărârilor și deciziilor judecătorești.
3. Procedurile judiciare și extra-judiciare ce implică minorii trebuie accelerate, tratate ca prioritare și aduse la bun sfârșit fără nicio întârziere nejustificată. În acest scop, este necesară încurajarea unei cooperări și coordonări mai puternice între toate părțile procesului judiciar.
4. Procedurile judiciare și extra-judiciare trebuie să respecte dreptul copilului de a fi auzit și acela ca părerilor sale să li se acorde atenția adecvată. Pentru a li se permite participarea deplină, copii trebuie să fie informați în legătură cu drepturile lor procedurale într-o manieră care ia în calcul vârsta și nivelul lor de maturitate și să fie susținuți de un reprezentant independent.
5. Este necesară oferirea de protecție, proceduri și facilități speciale pentru a se asigura că victimele minori și martorii violenței sunt deplin sprijiniți. În mod special,
 - a. procedurile judiciare nu trebuie să agraveze trauma suferită de copil. Acolo unde acest lucru este necesar, implicarea justiției trebuie urmată cu blândețe de servicii adecvate de sprijin;
 - b. intimitatea copiilor și a familiilor lor trebuie să fie protejată în decursul întregului proces.⁵³ Acolo unde acest lucru se impune, este necesară luarea unor măsuri de securitate adecvate pentru evitarea intimidării, a expunerii la răzbunare sau unei noi victimizări a copiilor victime, a martorilor violenței și a familiilor acestora.
6. Vârsta de răspundere penală trebuie stabilită prin lege și fixată la un prag suficient de înalt, păstrând în minte factorii legați de dezvoltarea copilului. Pentru copiii care comit fapte de violență, noțiunile de răzbunare și represiune trebuie să facă loc reabilitării și obiectivelor justiției restaurative, acordându-se în același timp atenția cuvenită siguranței publice eficiente și drepturilor și protecției legale a copiilor victime.⁵⁴

⁵⁰ A se vedea Articolul 39, UNCRC și Recomandarea Rec(2003)20, citată mai sus.

⁵¹ A se vedea Recomandarea CM/Rec(2008)11, citată mai sus.

⁵² În 2009, Grupul de Specialiști în Justiția în beneficiul copilului a elaborat Directivele Consiliului Europei privind justiția în beneficiul copilului. Aceste directive vor fi adoptate ca Recomandare a Comitetului de Miniștri în 2010.

⁵³ A se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *V. v. the United Kingdom*, 1999.

⁵⁴ A se vedea Recomandarea CM/Rec(2008)11, citată mai sus.

7. Este necesară stabilirea unor alternative la îngrijirea instituționalizată a copiilor care comit fapte de violență, cum ar fi ajutorul, îndrumarea și supravegherea; consilierea; perioada de probă; asistenții maternali; programele de instruire vocațională și educațională. Obiectivul general al acestor măsuri trebuie să fie facilitarea socializării eficiente a copilului și a reintegrării acestuia în familie, în comunitate și în societate.

8. Copiii care comit fapte de violență nu trebuie să fie privați de libertate decât atunci când este absolut necesar, ca o măsură de ultimă instanță, folosită pentru cea mai scurtă perioadă de timp posibilă, iar acest lucru trebuie să aibă loc în sedii special amenajate. Condițiile detenției trebuie să fie în conformitate cu standardele UNCRC și cu alte standarde relevante, și trebuie să ia în considerare nevoile specifice ale copilului.⁵⁵ Copiii care sunt supuși oricărei forme de detenție trebuie găzduiți separat de adulți, cu excepția cazului în care acest lucru este contrar interesului lor.⁵⁶

7. Cercetare și date

1. Identificarea unei strategii eficiente de apărare a copiilor de violență depinde de disponibilitatea și de analiza corectă a datelor la nivel național, regional și local. Adoptarea unei agende de cercetare națională reprezintă modul cel mai potrivit de promovare a unei abordări integrate și sistematice a străngerii, analizei, diseminării și cercetării datelor. Această abordare, *inter alia*, presupune următoarele:

Cercetare

- a. un studiu de bază al violenței împotriva copiilor ca o condiție a oricărui proces de planificare strategică;
- b. o cercetare etică și regulată care să includă interviuri cu copiii și, separat, cu părinții sau tutorii acestora, în condiții de confidențialitate și încredere, în vederea stabilirii cât mai exacte a experienței reale a violenței de către copii;
- c. o cercetare longitudinală pe scară largă a cauzelor profunde ale violenței și a interdependenței diverselor ei forme;
- d. dezvoltarea unei metodologii armonizate, cu un set comun de indicatori, care să permită identificarea grupurilor de copii vulnerabili la violență;
- e. cercetarea permanentă a caracterului precis al riscurilor cu care se confruntă copiii pe internet, și a modului în care aceste riscuri se schimbă în timp și sunt ameliorate de intervenții;
- f. cercetarea factorilor de apărare, în special a mecanismelor de apărare ale copiilor;
- g. studii privind adulții și copiii care comit fapte de violență în vederea dezvoltării de criterii și parametri pentru evaluarea și tratamentul acestora;
- h. cercetarea elementelor care funcționează în apărarea copiilor de violență și o evaluare a acțiunilor existente, inclusiv a metodologiilor de evaluare și analiză a serviciilor și programelor de prevenire a violenței și dezvoltarea criteriilor de calitate;
- i. studii de cuantificare a costurilor sociale ale violenței împotriva copiilor.

Monitorizarea statistică

- a. monitorizarea statistică periodică, pe baza metodologiei stabilite, a violenței împotriva copiilor la nivel național, regional și local în orice context. Datele trebuie clasificate în funcție de sex, vârstă, formă de violență, căminul din mediul urban sau rural, caracteristicile familiei, nivelul de educație și originea națională, socială și etnică;
- b. strângerea de date cantitative și calitative privind durata și rezultatul procedurilor juridice care implică minorii, inclusiv măsurile de apărare oferite copiilor victime ale violenței.

Stabilirea unor baze de date naționale privind⁵⁷:

- a. nașterea și decesul copiilor, inclusiv stabilirea unui mecanism de reanalizare a decesului unui copil sau a unei vătămări corporale grave a acestuia;
- b. copiii care intră, părăsesc sau schimbă instituțiile, și toate formele de îngrijire alternativă și mijloace de detenție, inclusiv înregistrarea cazurilor de violență împotriva copiilor în aceste instituții;
- c. persoanele condamnate pentru infracțiuni de violență împotriva copiilor, inclusiv profilul genetic al acestora (ADN)⁵⁸

Coordonarea

⁵⁵ A se vedea Recomandările Rec(2006)2 și CM/Rec(2008)11, ambele citate mai sus.

⁵⁶ Op. cit., a se vedea și Regulile ONU pentru apărarea minorilor privați de libertate, Regulile minimale ONU pentru măsurile non-custodiale ("Regulile de la Tokyo") și Regulile minimale standard ONU pentru administrarea justiției juvenile ("Regulile de la Beijing").

⁵⁷ În conformitate cu regulile de protecție a datelor.

⁵⁸ A se vedea Articolul 37, Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatării sexuale și a abuzului sexual.

1.
 - a. desemnarea (unde este posibil și în conformitate cu circumstanțele naționale) a unei autorități unice, preferabil un corp de control al drepturilor copilului, un birou național de statistică sau un institut de cercetare, care să coordoneze și să disemineze datele privind copiii la nivel național și să asigure schimbul de informații la nivel internațional;
 - b. contribuția activă a tuturor agențiilor cu rol de apărare a copilului la strângerea de date.
2. Tuturor instituțiilor, serviciilor și punctelor de lucru care recrutează personal în vederea lucrului pentru și cu copii li se va permite accesul ușor, dar controlat adecvat, la datele privind persoanele condamnate pentru infracțiuni de violență împotriva copiilor.
3. Procesarea de date personale la nivel național, regional și local trebuie să respecte standardele acceptate internațional și măsurile de siguranță etică⁵⁹.
4. Standarde uniforme, acceptate internațional, trebuie stabilite pentru a facilita compararea internațională a datelor.

8. Cooperarea internațională

1. Statele membre ale Consiliului Europei trebuie să coopereze între ele, în conformitate cu aceste directive și prin aplicarea instrumentelor și aranjamentelor relevante internaționale și regionale acceptate pe baza legislației uniforme sau reciproce și a legilor interne, în cea mai mare măsură posibilă, cu scopul de a:
 - a. preveni și combate orice formă de violență împotriva copiilor;
 - b. proteja și ajuta copii victime sau martori ai violenței;
 - c. investiga sau urmări penal infracțiunile care implică violență împotriva copiilor.
2. Statele membre trebuie să își pună reciproc la dispoziție, în cel mai mare grad posibil, ajutorul în procedurile privind infracțiunile ce implică violență împotriva copiilor, cum ar fi răpirea de copii, traficul cu copii, exploatarea sexuală și abuzul sexual împotriva copiilor.
3. Pentru a facilita implementarea directivelor, statele membre trebuie să întărească în mod adecvat cooperarea cu instituțiile interguvernamentale relevante, cu rețelele transnaționale și cu alte organizații internaționale.
4. Fiecare stat membru trebuie să depună eforturi pentru a integra, acolo unde acest lucru este adecvat, prevenirea și eradicarea oricărei forme de violență împotriva copiilor în cadrul programelor de susținere a dezvoltării oferite în beneficiul țărilor din lumea a treia.

⁵⁹ A se vedea Convenția pentru Protejarea persoanelor în ceea ce privește procesarea automată a datelor personale (ETS Nr. 108) și Protocolul adițional la Convenția pentru Protejarea persoanelor în ceea ce privește procesarea automată a datelor personale, privind Autoritățile de supervizare și fluxul de date transfrontaliere (ETS Nr. 181).

Anexa II la Recomandarea CM/Rec(2009)10

Glosar de termeni

Interesul copilului: Faptul că interesul copilului trebuie să fie factorul prioritar în toate acțiunile care vizează copiii este o noțiune inclusă în Articolul 3 al UNCRIC. Acesta se impune ca unul dintre principiile generale ale UNCRIC, împreună cu Articolele 2, 6 și 12, și capătă o importanță deosebită în cazurile în care alte prevederi specifice ale convenției nu se aplică. Articolul 3(1) accentuează faptul că guvernele și organismele publice și private trebuie să determine impactul acțiunilor lor asupra copiilor, pentru a se asigura că interesul copilului reprezintă un factor major, acordând prioritatea necesară copiilor și construirii de societăți benefice copiilor. Articolul 3(2) stabilește o obligație generală activă a statelor de a oferi protecția și îngrijirea necesară pentru bunăstarea copilului în orice context, respectând în același timp drepturile și obligațiile părinților. Articolul 3(3) cere ca standardele să fie stabilite de "organele competente" pentru toate instituțiile, serviciile și punctele de lucru cu copiii, și ca statul să se asigure că standardele sunt respectate (*Manualul de Implementare a Convenției pentru Drepturile Copilului*).

Agresiunea reprezintă un act de comportament agresiv repetat cu scopul de a răni în mod intenționat o altă persoană, fizic sau mental. Agresiunea se caracterizează prin faptul că o persoană se comportă într-o anumită manieră pentru a câștiga putere asupra unei alte persoane (Besag V., Agresori și victime în școli, 1989). Comportamentul poate include jignirile, abuzul verbal sau scris, excluderea de la activități, excluderea din situații sociale, abuzul fizic, sau constrângerea (Whitted K.S. and Dupper D.R., Cele mai bune practici de prevenire sau reducere a agresiunii în școli, Copiii și Școlile, Vol. 27, N3. 3, Iulie 2005). Agresorii se pot comporta în acest fel pentru a fi percepuți ca populari sau duri sau pentru a obține atenție. Ei pot agresa alte persoane din gelozie sau pentru că ei înșiși sunt agresați (Crothers L.M. and Levinson E.M., Evaluarea agresiunii: studiu al metodelor și instrumentelor, Jurnal de consiliere și dezvoltare, 84(4), 2004).

Exploatarea copilului: Termenul exploatare include, la nivel minimal, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau alte practici similare sclaviei, servitutea sau înlăturarea organelor (Articolul 3 al Protocolului de prevenire, suprimare și pedepsire a traficului de persoane, în special de femei și copii, Completare la Convenția ONU pentru crima organizată transnațională).

Pornografia juvenilă se referă la orice material care înfățișează imagini cu un copil angajat în conduită sexuală explicită reală sau simulată, sau orice înfățișare a organelor sexuale ale unui copil în scopuri în principal sexuale. Infracțiunile legate de pornografia juvenilă includ următoarele tipuri de comportament intenționat, comis fără a avea dreptul: a) producerea de pornografie juvenilă; b) oferirea sau punerea la dispoziție a pornografiei juvenile; c) distribuirea sau transmiterea de pornografie juvenilă; d) procurarea de pornografie juvenilă pentru propria persoană sau pentru o alta; e) deținerea de pornografie juvenilă; și f) obținerea în cunoștință de cauză a accesului la pornografie juvenilă, prin intermediul tehnologiilor de informație și comunicare. (Articolul 20, Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatarei sexuale și a abuzului sexual CETS Nr. 201; a se vedea de asemenea Protocolul opțional la Convenția pentru drepturile copilului privind vânzarea de copii, prostituția juvenilă și pornografia juvenilă).

Prostituția juvenilă se referă la faptul că un copil este folosit pentru activități sexuale atunci când banii sau orice alt mijloc de remunerare sau recompensă este dat sau promis ca plată, indiferent dacă această plată, promisiune sau recompensă este acordată copilului sau unei a treia părți. Inffracțiunile legate de prostituția juvenilă includ următoarele tipuri de comportament intenționat: a) recrutarea unui copil în scopul prostituției sau facerea unui copil să participe la prostituție; b) obligarea unui copil să se prostitueze, profitarea de un copil sau orice alt tip de exploatare a copilului în aceste scopuri; c) recurgerea la prostituția juvenilă (Articolul 19, Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatarei sexuale și a abuzului sexual CETS Nr. 201; a se vedea de asemenea Protocolul opțional la Convenția pentru drepturile copilului privind vânzarea de copii, prostituția juvenilă și pornografia juvenilă).

Traficul de copii se referă la recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scopul exploatarei, chiar dacă aceasta nu implică niciunul dintre mijloacele stipulate în subparagraful (a) al acestui articol (amenințarea sau folosirea forței sau a altor forme de constrângere, de răpire, de fraudă, de înșelătorie, a abuzului de putere sau a unei poziții de vulnerabilitate sau acordarea ori primirea de plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane ce are control asupra alteia) – Articolul 3 al Protocolului de prevenire, suprimare și pedepsire a traficului de persoane, în special de femei și copii, Completare la Convenția ONU pentru crima organizată transnațională. A se vedea de asemenea definiția traficului de mai jos.

Pedeapsa corporală este o formă de violență, definită ca orice pedeapsă în care se folosește forța fizică cu scopul de a cauza un grad de durere sau disconfort, oricât de ușor, unui copil (pentru o definiție detaliată, a se vedea Comitetul pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 8, paragraful 11).

Coruperea copiilor se referă la a face în mod intenționat un copil care încă nu a ajuns la vârsta maturității legale, stabilită național, pentru consimțământul sexual, să asiste la abuzuri sexuale sau la activități sexuale, chiar și fără ca acesta să fie nevoit să participe (Articolul 22, Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatarei sexuale și a abuzului sexual CETS Nr. 201).

Practici tradiționale dăunătoare: Fiecare grupare socială din lume are anumite credințe și practici culturale tradiționale, unele dintre ele fiind în beneficiul tuturor membrilor, în vreme ce altele sunt dăunătoare unui anumit grup, spre exemplu femeilor. Practici tradiționale dăunătoare includ mutilarea genitală feminină; căsătoria timpurie;uciderea pruncilor de sex feminin; crimele de onoare; sarcina timpurie, etc. (A se vedea Fișa de informare Nr. 23, Practici tradiționale dăunătoare care afectează sănătatea femeilor și copiilor, www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet23en.pdf).

Agresiunea organizată: Agresiunea organizată este agresiunea în grup. Se referă la organizarea unei găști împotriva unei persoane, folosindu-se tactici cum ar fi zvonul, aluzia, discreditarea, izolarea, intimidarea și, mai presus de toate, făcându-se să

pară că persoana țintă este responsabilă. Așa cum este tipic în multe cazuri de abuz, inițiatorii susțin că victima "a meritat-o" (Elliot G.P. Agresiunea organizată în școli și abuzul emoțional, www.selfgrowth.com/articles/Elliott9.html).

Monitorizarea se referă la activitățile autorităților în scopul de a se asigura că legislația pentru bunăstarea copilului este susținută. Ea constă în următoarele trei elemente distincte: a) autoritățile centrale promulgă legi și reglementări; b) sunt oferite servicii la nivel municipal și al instituțiilor de îngrijire a copilului; c) un organism independent monitorizează performanța la nivel local. Monitorizarea poate fi efectuată sub forma unor inspecții sau controale ale sistemului de conducere, anunțate sau neanunțate. Stabilirea unui regim național standardizat de monitorizare facilitează strângerea de statistici privind bunăstarea copiilor dintr-o țară și contribuie la luarea hotărârilor guvernamentale.

Neglijarea se referă la eșecul părinților sau al tutorei de a satisface nevoile fizice și emoționale ale copilului, atunci când aceștia dețin mijloacele, cunoștințele și accesul la serviciile necesare, precum și eșecul în a apăra copilul de expunerea la pericol (Raportul Mondial al Secretarului General ONU asupra violenței împotriva copiilor).

Participarea copilului la spectacole pornografice: Infracțiunile legate de participarea unui copil la spectacole pornografice includ următoarele tipuri de comportament intenționat: a) recrutarea unui copil pentru participarea la spectacole pornografice sau convingerea unui copil să participe la astfel de spectacole; b) obligarea unui copil să participe la spectacole pornografice, profitarea de copil sau orice altă formă de exploatare a copilului în aceste scopuri; c) urmărirea în cunoștință de cauză a spectacolelor pornografice care implică participarea copiilor (Articolul 21, Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatării sexuale și a abuzului sexual, CETS Nr. 201).

Violența psihologică se referă la insulte, jigniri, ignorare, izolare, respingere, amenințări, manipulare, indiferență emoțională, ca și umiliri, asistare la violență domestică și orice alt tip de comportament dăunător dezvoltării și bunăstării psihologice a copilului (Raportul Mondial al Secretarului General ONU asupra violenței împotriva copiilor).

Turismul sexual se referă la excursiile organizate din interiorul sectorului turistic, sau din afara acestuia, dar cu folosirea structurilor și rețelelor sale, cu scopul principal de a efectua o tranzacție comercială de natură sexuală între turist și locuitorii destinației (Declarația Organizației Mondiale a Turismului (UNWTO) pentru prevenirea turismului sexual organizat (1995)).

Abuzul sexual: Infracțiunile legate de abuzul sexual împotriva copiilor includ următoarele tipuri de comportament intenționat: a) angajarea în activități sexuale cu un copil care, conform prevederilor relevante din legislația națională, nu a împlinit vârsta legală pentru activități sexuale (acest caz nu se aplică activităților consensuale între minori), și b) angajarea în activități sexuale cu un copil atunci când se folosește constrângerea, forța sau amenințările; sau când se profită de o poziție recunoscută de încredere, autoritate sau influență asupra copilului, inclusiv în familie; sau când se profită de o situație deosebit de vulnerabilă a copilului, în special din cauza unei dizabilități sau dependențe fizice sau mentale (Articolul 18, Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatării sexuale și a abuzului sexual, CETS Nr. 201).

Vânzarea de copii se referă la orice act sau tranzacție prin care un copil este transferat de la o persoană sau un grup de persoane la o alta / un altul, în schimbul unei remunerații sau al oricărei alte recompense (Articolul 2 al Protocolului opțional la Convenția pentru drepturile copilului privind vânzarea de copii, prostituția juvenilă și pornografia juvenilă).

Solicitarea copiilor în scopuri sexuale: Infracțiunile legate de solicitarea copiilor în scopuri sexuale includ propunerea intenționată, prin intermediul tehnologiilor de informație și comunicare, făcută de un adult unui copil care nu a împlinit vârsta legală, stabilită național, pentru activitățile sexuale, în scopul angajării în activități sexuale cu copilul sau al producerii de pornografie juvenilă, și cazul în care această propunere a fost urmată de acțiuni concrete ducând la o astfel de întâlnire (Articolul 23 din Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatării sexuale și a abuzului sexual CETS Nr. 201).

Traficul de persoane se referă la recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil, prin folosirea amenințării cu forța sau cu folosirea forței sau a altor forme de constrângere, de răpire, de fraudă, de înșelătorie, a abuzului de putere sau a unei poziții de vulnerabilitate sau acordarea ori primirea de plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane ce are control asupra alteia, în scopul exploatării. "Exploatarea" va include, la nivel minimal, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau alte practici similare sclaviei, servitutea sau înlăturarea organelor. Consimțământul victimei "traficului de persoane" la exploatarea urmărită este irelevant acolo unde oricare dintre mijloacele enumerate mai sus a fost folosit. Recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scopul exploatării vor fi considerate "trafic de persoane" chiar dacă nu este folosită niciuna dintre metodele menționate mai sus (Articolul 4, Convenția Consiliului Europei pentru acțiune împotriva traficului de persoane, CETS Nr. 197).

Anexa III la Recomandarea CM/Rec(2009)10

Texte internaționale menite să protejeze drepturile copilului și să apere copiii de violență

Tratatele Națiunilor Unite

- Convenția pentru drepturile copilului, Hot. AG 44/25, anexă, 44 UN GAOR Sup. (Nr. 49) la 167, Doc. ONU Doc. A/44/49 (1989), intrată în vigoare la 2 Septembrie 1990
- Protocolul opțional al Convenției ONU pentru drepturile copilului privind implicarea copiilor în conflictele armate, Hot. AG 54/263, Anexa I, 54 ONU GAOR Sup. (Nr. 49) la 7, Doc. ONU A/54/49, Vol. III (2000), intrat în vigoare la 12 februarie 2002
- Protocolul opțional al Convenției ONU pentru drepturile copilului privind vânzarea de copii, prostituția juvenilă și pornografia juvenilă, Hot. AG 54/263, Anexa II, 54 UN GAOR Sup. (Nr. 49) at 6, Doc. ONU A/54/49, Vol. III (2000), intrat în vigoare la 18 ianuarie 2002
- Acordul internațional pentru drepturi civile și politice, adoptat și deschis pentru semnare, ratificare și aderare prin Hotărârea Adunării Generale 2200A (XXI) din 16 decembrie 1966, intrarea în vigoare la 23 martie 1976, în conformitate cu Articolul 49
- Acordul internațional pentru drepturi socio-economice și culturale, adoptat și deschis pentru semnare, ratificare și aderare prin Hotărârea Adunării Generale 2200A (XXI) din 16 decembrie 1966, intrarea în vigoare la 3 ianuarie 1976, în conformitate cu articolul 27
- Convenția împotriva torturii și a altor forme de tratament crud, inuman sau degradant, adoptat și deschis pentru semnare, ratificare și aderare de Hotărârea Adunării Generale 39/46 din 10 decembrie 1984, intrarea în vigoare la 26 iunie 1987, în conformitate cu articolul 27.1
- Convenția internațională pentru eliminarea oricărei forme de discriminare rasială, adoptată de Hotărârea Adunării Generale 2106 din 21 decembrie 1965, intrarea în vigoare la 4 ianuarie 1969, în conformitate cu articolul 19
- Convenția internațională pentru protecția drepturilor muncitorilor imigranți și ale membrilor familiilor acestora, adoptată prin Hotărârea Adunării Generale 45/158 din 18 decembrie 1990
- Convenția pentru eliminarea oricărei forme de discriminare împotriva femeilor, New York, 18 decembrie 1979. Adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite. Intrată în vigoare ca tratat internațional la 3 septembrie 1981
- Convenția pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată de Hotărârea Adunării Generale 61/106 din 13 Decembrie 2006; intrată în vigoare în mai 2008
- Convenția privind interzicerea și acțiunea imediată de eliminare a celor mai grave forme de muncă a copiilor (ILO Nr. 182) (ILO No. 182), 38 ILM 1207 (1999), intrată în vigoare la 19 noiembrie 2000
- Convenția privind vârsta minimă de acces la angajare și muncă (ILO 138), adoptată la 26 iunie 1973; intrată în vigoare la 19 iunie 1976
- Protocolul de prevenire, suprimare și pedepsire a traficului de persoane, în special de femei și copii, Completare la Convenția ONU pentru crima organizată transnațională, adoptată și deschisă pentru semnare, ratificare și aderare prin Hotărârea Adunării Generale 55/25 din 15 noiembrie 2000.

Tratatele Consiliului Europei

- Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (ETS Nr. 5, 1950/1953)
- Carta Socială Europeană (ETS Nr. 35, 1961/1965)
- Carta Socială Europeană (revizuită) (ETS Nr. 163, 1996/1999)
- Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (ETS Nr. 126, 1987/1989)
- Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copilului contra exploatării sexuale și a abuzului sexual (CETS Nr. 201: 2007/...)
- Convenția Consiliului Europei privind acțiunea împotriva traficului de persoane (CETS Nr. 197, 2005/2008)
- Convenția asupra relațiilor personale care privesc copiii (ETS Nr. 192, 2003/2005)
- Convenția privind infracționalitatea în mediul virtual (ETS Nr. 185, 2001/2004)
- Protocolul adițional la Convenția pentru Protejarea persoanelor în ceea ce privește procesarea automată a datelor personale, privind Autoritățile de supervizare și fluxul de date transfrontaliere (ETS Nr. 181, 2001/2004)
- Convenția europeană pentru exercitarea drepturilor copiilor (ETS Nr. 160, 1996/2000)
- Convenția pentru protejarea persoanelor în ceea ce privește procesarea automată a datelor personale (ETS Nr. 108, 1981/1985)
- Convenția europeană pentru recunoașterea și aplicarea hotărârilor privind custodia copiilor și restaurarea custodiei copiilor (ETS Nr. 105, 1980/1983)
- Convenția europeană în materia adopției de copii (ETS Nr. 58, 1967/1968)
- Convenția europeană în materia adopției de copii (revizuită) (CETS Nr. 202, 2008/...).

Conferința de drept internațional privat de la Haga

- Convenția de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii (încheiată la 25 octombrie 1980 / intrată în vigoare la 1 decembrie 1983)

- Convenția de la Haga pentru jurisdicția, dreptul aplicabil, recunoașterea, aplicarea și cooperarea privind responsabilitatea parentală și măsurile de protecție a copiilor (încheiată la 19 octombrie 1996 / intrată în vigoare la 1 ianuarie 2002)
- Convenția de la Haga pentru protecția copiilor și cooperare în vederea adopției trans-naționale (încheiată la 29 mai 1993 / intrată în vigoare la 1 mai 1995)
- Convenția de la Haga privind dreptul aplicabil la obligațiile de întreținere a copiilor (încheiată la 24 octombrie 1956 / intrată în vigoare la 1 ianuarie 1962)
- Convenția de la Haga privind recunoașterea și aplicarea deciziilor legate de obligațiile de întreținere a copiilor (încheiată la 15 aprilie 1958 / intrată în vigoare la 1 ianuarie 1962).

Recomandările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei

- Recomandarea Rec(2009)5 privind măsurile de apărare a copiilor de conținut și comportament dăunător, și de promovare a participării lor active la noul mediu de informație și comunicare
- Recomandarea Rec(2008)11 privind regulile europene pentru infractorii juvenili supuși sancțiunilor sau măsurilor
- Recomandarea Rec(2008)6 privind măsurile de promovare a respectului pentru libertatea de exprimare și a informării cu privire la filtrele de internet
- Recomandarea Rec(2008)4 privind îmbunătățirea integrării copiilor imigranților sau cu altă formare națională
- Recomandarea Rec(2007)13 privind integrarea dimensiunii de gen în educație
- Recomandarea Rec(2007)9 privind proiectele de viață pentru minorii imigranți neînsoțiți
- Recomandarea Rec(2006)19 privind politicile de susținere a parentingului pozitiv
- Recomandarea Rec(2006)12 privind acordarea de puteri copiilor în noul mediu de informație și comunicare
- Recomandarea Rec(2006)5 asupra Planului de Acțiune al Consiliului Europei de a promova drepturile și deplina participare a persoanelor cu dizabilități în societate: îmbunătățirea calității vieții pentru persoanele cu dizabilități în Europa 2006-2015
- Recomandarea Rec(2006) 2 privind regulile europene de detenție
- Recomandarea Rec(2006)1 privind rolul consiliilor naționale de tineret în dezvoltarea politicilor pentru tineret
- Recomandarea Rec(2005)5 privind drepturile copiilor din instituțiile rezidențiale
- Recomandarea Rec(2004)13 privind participarea tinerilor la viața locală și regională
- Recomandarea Rec(2003)20 privind noile metode de abordare a delincvenței juvenile și a rolului justiției juvenile
- Recomandarea Rec(2002)12 privind educarea în vederea cetățeniei democratice
- Recomandarea Rec(2002)8 privind creșele și grădinițele
- Recomandarea Rec(2002)5 privind apărarea femeilor împotriva violenței
- Recomandarea Rec(2001)16 privind apărarea copiilor împotriva exploatării sexuale
- Recomandarea Rec(2001)10 privind Codul european al eticii în poliție
- Recomandarea Rec(2001)8 privind auto-reglementarea conținutului din spațiul virtual
- Recomandarea Nr. R(2000)11 privind acțiunea împotriva traficului de persoane în scopul exploatării sexuale
- Recomandarea Nr. R (98) 8 privind participarea copiilor la viața de familie și socială
- Recomandarea Nr. R (97) 19 privind reprezentarea violenței în mass-media electronică
- Recomandarea Nr. R (97) 13 privind intimidarea martorilor și drepturile apărării
- Recomandarea Nr. R (94) 14 privind politicile familiale coerente și integrate
- Recomandarea Nr. R (93) 2 privind aspectele medico-sociale ale abuzului împotriva copilului
- Recomandarea Nr. R (91) 11 privind exploatarea sexuală, pornografia, prostituția și traficul de copii și adulți tineri
- Recomandarea Nr. R (91) 9 privind măsurile de urgență în probleme de familie
- Recomandarea Nr. R (90) 2 privind măsurile sociale legate de violența în familie
- Recomandarea Nr. R (87) 6 privind asistenței maternale
- Recomandarea Nr. R (85) 4 privind violența în familie
- Recomandarea Nr. R (79) 17 privind apărarea copiilor împotriva maltratării

Rezoluțiile Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei

- Rezoluția ResAP(2005)1 privind apărarea adulților și copiilor cu dizabilități împotriva abuzului

Recomandările Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (1987-2009)

- Recomandarea 1861 (2009) privind uciderea femeilor
- Recomandarea 1854 (2009) privind accesul la drepturi al persoanelor cu dizabilități și participarea deplină și activă în societate a acestora
- Recomandarea 1849 (2008) privind promovarea unei culturi a democrației și drepturilor omului prin educarea profesorilor
- Recomandarea 1828 (2008) privind dispariția nou-născuților în vederea adopției ilegale în Europa
- Recomandarea 1815 (2007) privind prostituția – ce poziție trebuie adoptată?
- Recomandarea 1778 (2007) privind copiii victime: eliminarea tuturor formelor de violență, exploatare și abuz
- Recomandarea 1703 (2005) privind protecția și ajutorul acordat copiilor separați în căutare de azil
- Recomandarea 1698 (2005) privind drepturile copiilor din instituții: completare la Recomandarea 1601 (2003) a Adunării Parlamentare
- Recomandarea 1666 (2004) privind interzicerea la nivel european a pedepsei corporale pentru copii
- Recomandarea 1596 (2003) privind situația tinerilor imigranți din Europa

- Recomandarea 1632 (2003) privind adolescenții aflați în suferință: o abordare din perspectivă socială și a sănătății a depresiei în rândul tinerilor
- Recomandarea 1601 (2003) privind îmbunătățirea soartei copiilor abandonati din instituții
- Recomandarea 1561 (2002) privind măsurile sociale pentru copiii victime ale războiului în Europa de sud-est
- Recomandarea 1555 (2002) privind imaginea femeii în mass-media
- Recomandarea 1551 (2002) privind construcția unei societăți a secolului XXI cu și pentru copii: Completare la Strategia europeană pentru copii (Recomandarea 1286(1996))
- Recomandarea 1545 (2002) privind campania împotriva traficului de femei
- Recomandarea 1532 (2001) privind politica socială dinamică pentru copii și adolescenți în micile și marile orașe
- Recomandarea 1526 (2001) privind campania împotriva traficului de minori pentru a stopa ruta est-europeană: exemplul Moldovei
- Recomandarea 1523 (2001) privind sclavia domestică
- Recomandarea 1501 (2001) privind responsabilitățile părinților și ale profesorilor în educarea copiilor
- Recomandarea 1466 (2000) privind educarea mass-mediei
- Recomandarea 1460 (2000) privind instituirea unui Avocat al Poporului pentru copii
- Recomandarea 1459 (2000): Plan de acțiune pentru copiii din Kosovo
- Recomandarea 1449 (2000) privind migrația clandestină dinspre sudul Mediteranei în Europa
- Recomandarea 1443 (2000) privind adopția internațională: respectarea drepturilor copiilor
- Recomandarea 1398 (1999) privind situația copiilor din Albania
- Recomandarea 1371 (1998) privind abuzul și neglijarea copiilor
- Recomandarea 1336 (1997) privind combaterea exploatarei prin muncă a copiilor ca problemă prioritară
- Recomandarea 1286 (1996) privind o strategie europeană pentru copii
- Recomandarea 1121 (1990) privind drepturile copiilor
- Recomandarea 1065 (1987) privind traficul de copii și alte forme de exploatare a copilului

Rezoluțiile Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (1996-2009)

- Rezoluția 1654 (2009) privinduciderea femeilor
- Rezoluția 1624 (2008) privind prevenirea primei forme de violență împotriva copiilor: abandonul la naștere
- Rezoluția 1587 (2007) privind situația copiilor din zonele post-conflict din Balcani
- Rezoluția 1579 (2007) privind prostituția – ce poziție trebuie adoptată?
- Rezoluția 1530 (2007) privind copiii victime: eliminarea tuturor formelor de violență, exploatare și abuz
- Rezoluția 1337 (2003) privind migrația legată de traficul de femei și de prostituție
- Rezoluția 1307 (2002) privind exploatarea sexuală a copiilor: toleranță zero
- Rezoluția 1291 (2002) privind răpirea internațională a copiilor de către unul dintre părinți
- Rezoluția 1247 (2001) privind mutilarea genitală feminină
- Rezoluția 1215 (2000) privind campania împotriva înrolării soldaților copii și a participării acestora în conflictele armate
- Rezoluția 1212 (2000) privind violul în conflictele armate
- Rezoluția 1099 (1996) privind exploatarea sexuală a copiilor

Recomandări ale Congresului autorităților locale și regionale al Consiliului Europei

- Recomandarea 253 (2008) privind reintegrarea socială a copiilor care locuiesc și / sau lucrează pe stradă
- Recomandarea 242 (2008) privind integrarea și participarea tinerilor la nivel local și regional
- Recomandarea 241 (2008) "Child in the city" (*Copilul de la oraș*)
- Recomandarea 135 (2003) privind parteneriatele locale pentru prevenirea și combaterea violenței în școli
- Recomandarea 53 (1999) privind politicile pentru copiii / adolescenții și familiile sărace

Alte documente ale Consiliului Europei

- Directivele Consiliului Europei privind ajutorarea furnizorilor de servicii de internet pentru înțelegerea practică și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în societatea bazată pe informație, în special cu referire la Articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (2008).
- Directivele Consiliului Europei privind ajutorarea furnizorilor de jocuri online pentru înțelegerea practică și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în societatea bazată pe informație, în special cu referire la Articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (2008).
- Declarația Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind protejarea demnității, siguranței și intimității copiilor pe internet (6 februarie 2008)
- Recomandări și directive pentru promovarea vieții în comunitate pentru copiii cu dizabilități și dezinstituționalizarea acestora, ca și pentru a ajuta familiile să își îngrijească acasă copilul cu dizabilități, Consiliul Europei (2008)
- Brown H. *Apărarea adulților și copiilor cu dizabilități împotriva abuzului*, Editura Consiliului Europei, Strasbourg (2003), ISBN 92-871-4919-4.

Anexa IV la Recomandarea CM/Rec(2009)10

Alte acțiuni și publicații

Declarații internaționale / Agende de acțiune / Directive

- Pactul de la Rio de Janeiro pentru prevenirea și stoparea exploatării sexuale a copiilor și adolescenților, al 3-lea Congres Mondial împotriva exploatării sexuale a copiilor și adolescenților, Rio de Janeiro, 25-28 noiembrie 2008
- "Violența împotriva copiilor", Studiul Secretarului General ONU, 29 august 2006
- Raportul "Oprește violența împotriva copiilor. Acționează acum!", rezultat în urma consultării regionale pentru Studiul ONU privind violența împotriva copiilor, 5-7 iulie 2005, Ljubljana, Slovenia.
- Angajamentul global de la Yokohama, adoptat la al 2-lea Congres Mondial împotriva exploatării sexuale comerciale a copiilor, Yokohama, Japonia, 17-20 decembrie 2001
- Declarația și Agenda de acțiune adoptată la primul Congres mondial împotriva exploatării sexuale comerciale a copiilor, Stockholm, Suedia, 27-31 august 1996
- Declarația de la Varșovia și Planul de acțiune adoptat la al 3-lea Summit al șefilor de state și guverne al Consiliului Europei, Varșovia, 16-17 mai 2005
- Declarația finală și Planul de acțiune adoptat la al 2-lea Summit al șefilor de state și guverne al Consiliului Europei, Strasboug, 10-11 octombrie 1997
- Angajamentul și Planul de acțiune adoptat de participanții din Europa și Asia Centrală la conferința despre "Apărarea copiilor împotriva exploatării sexuale", Budapesta, 20 - 21 noiembrie 2001
- Regulile ONU pentru apărarea tinerilor lipsiți de libertate, 1990
- Regulile standard minimale ONU pentru măsurile non-custodiale ("Regulile de la Tokyo", 1990)
- Regulile standard minimale ONU pentru administrarea justiției juvenile ("Regulile de la Beijing", 1985)
- "O lume potrivită pentru copii", document emis de Adunarea Generală ONU și adoptat la 10 mai 2002.

Alte publicații

Besag V., Agresori și victime în școli, 1989

Crothers L.M. and Levinson E.M., Evaluarea agresiunii: studiu al metodelor și instrumentelor, Jurnal de consiliere și dezvoltare, 84(4), 2004

Whitted K.S. and Dupper D.R., Cele mai bune practici de prevenire sau reducere a agresiunii în școli, Copiii și școlile, Vol. 27, Nr. 3, iulie 2005.